

GAMLE HUS DA OG NÅ

Status for SEFRAK-registrerte bygninger
Holmestrand kommune
Vestfold fylke 2014
3. omdrev

Dammann, Åse

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel GAMLE HUS DA OG NÅ Status for SEFRAK-registrerte bygninger Holmestrand kommune Vestfold fylke 2014 3. omdrev	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 79	Publiseringsdato 02.03.2015
	Prosjektnummer 15620830	Sider 62
	Avdeling Samfunn og forvaltning	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Dammann, Åse	ISSN 1503-4895 ISBN 978-82-8101-220-2	Periode gjennomført 2014-2015
	Forsidebilde 07020101042: Skolegata i Holmestrand Foto: ÅD/NIKU 2014	

Prosjektleder Åse Dammann
Prosjektmedarbeider(e) Elisabeth Andersen, Monica Kristiansen, Kari Larsen, Regin Meyer, Anneli Nesbakken og Troels Petersen
Kvalitetssikrer Grete Swensen

Finansiert av Riksantikvaren

<p>Sammendrag</p> <p>I denne rapporten beskrives tap, endringer og tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900 i Holmestrand kommune i Vestfold fylke i perioden 2009-2014, samt samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg, som er de fire kommunene som ble kontrollregistrert i 2014. Resultatene analyseres i forhold til samfunnssektor, sosial miløsammenheng, bygningstyper og geografiske variasjoner. Undersøkelsen er del av Riksantikvarens overvåkningsprogram Gamle hus da og nå, som gjennomføres ved kontrollregistrering i felt hvert femte år i 18 utvalgte kommuner. 3. omdrev av feltregistreringen startet i 2010. Bygningene som inngår i undersøkelsen ble SEFRAK-registrert i perioden 1975-1995. Det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget i overvåkningsprogrammet for Holmestrand kommune var 477 bygninger. Ved første gangs kontrollregistrering i 2004 var 46 av bygningene gått tapt og i 2009 ytterligere 16. I 2014 ble det registrert 24 nye tap, slik at antall gjenstående bygninger i 2014 er 391. 18 % av bygningene i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget i Holmestrand er tapt. Det årlige tapet i perioden 2009 til 2014 er på 1,2 %.</p>
--

<p>Abstract</p> <p>This report describes losses, alterations and current condition of SEFRAK-listed buildings older than 1900 in Holmestrand municipality, Vestfold County during the period 2009-2014, and a compilation of survey results covering the same period for the municipalities of Bø, Holmestrand, Samnanger and Sarpsborg. These results have been analysed in relation to numerous factors, such as socio-economic sector, physical and social geography, demographics, and building types. Control surveys are carried out every fifth year in 18 selected municipalities. The third cycle of such surveys started in 2010. All the buildings were registered in SEFRAK between 1975 and 1995. The baseline figure for the control surveys in Holmestrand was 477 buildings. By 2004, 46 buildings had been lost, with a further 16 by 2009. 24 new losses were discovered in 2014, bringing the total of remaining buildings down to 391. 18 % of the baseline figure for the control surveys in Holmestrand municipality has been lost. Looking at the period 2009-2014 on its own, we find that the annual rate of loss is 1,2 %.</p>

<p>Emneord</p> <p>Kulturminne, SEFRAK, bygning, miljøovervåkning, kontrollregistrering, tap, endring, tilstand, Holmestrand, Vestfold</p>
<p>Keywords</p> <p>Cultural heritage, SEFRAK, buildings, monitoring, control survey, loss, alteration, condition, Holmestrand, Vestfold</p>

Avdelingsleder
Inge Lindblom

Forord

Gamle hus da og nå er Riksantikvarens miljøovervåkningsprogram for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Målet med overvåkningsprogrammet er å få oversikt over utviklingen av tap, endringer og fysisk tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger, gjennom kontrollregistrering i felt i utvalgte kommuner. Programmet ble opprettet i år 2000 og har et langsiktig perspektiv. Overvåkingsresultatene vil gi grunnlag for målrettede tiltak i fremtidig kulturminneforvaltning.

I alt 18 kommuner er med i dette miljøovervåkningsprogrammet, og kontrollregistrering foretas hvert femte år i hver av kommunene. I 2014 ble det foretatt kontrollregistrering i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg kommune.

1. og 2. omdrev av overvåkningsprogrammet, som ble avsluttet i henholdsvis 2004 og 2009, ble gjennomført av Kulturminnekompaniet. 3. omdrev, som pågår fra 2010 til og med 2014, gjennomføres av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU), på oppdrag fra Riksantikvaren.

Feltarbeidet i 2014 foregikk i mai, juni, august og september og ble gjennomført av Elisabeth Andersen, Monica Kristiansen, Kari Larsen, Regin Meyer, Anneli Nesbakken, Troels Petersen og Åse Dammann. Anneli Nesbakken og Troels Pettersen har bidratt med metodeutvikling og presentasjon av kartverk og tabeller til registreringen, og kart og planstatus til rapportene. Grete Swensen har ansvar for kvalitetssikring. Resultater og rapporter er utarbeidet av Åse Dammann.

Rapportene fra 3. omdrev er i stor grad utformet med samme systematikk som rapportene fra tidligere omdrev. Rapporter fra kontrollregistreringene er tilgjengelige som PDF-fil på www.ra.no og www.niku.no, og kan fås i papirformat hos Riksantikvaren.

Oslo, mars 2015

Åse Dammann, NIKU

Innholdsfortegnelse

0	Sammendrag	7
0.1	Kvantitative forandringer	7
0.2	Kvalitative forandringer	10
0.3	Årsak til tap og endring	10
0.4	Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.	11
1	Om prosjektet	12
1.1	Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)	12
1.1.1	Nasjonale mål	12
1.1.2	SEFRAK	12
1.1.3	Miljøovervåkingens gjennomføring	13
1.1.4	18 kommuner	13
1.1.5	Undersøkte SEFRAK-data	14
1.1.6	Parametere for MOV-undersøkelsen	17
1.1.7	Metode	18
1.1.8	Lagring av rådata og fotomateriale	19
2	Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen 2014	20
2.1	De utvalgte kommunene i MOV-undersøkelsen 2014	20
2.1.1	Undersøkte bygninger 2014	20
2.2	Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Holmestrand 2014	21
3	Resultat	22
3.1	Tap	22
3.1.1	Tap – samlet	22
3.1.2	Tap – samfunnssektor	23
3.1.3	Tap – sosial miljøsammenheng	24
3.1.4	Tap – bygningstyper	25
3.1.5	Tapsårsaker	26
3.2	Endringer av gjenstående bygninger	28
3.2.1	Endringer – samlet	28
3.2.2	Endring – bygningstyper	29
3.3	Tilstand	30
3.3.1	Tilstand – samlet	30
3.3.2	Tilstand – sosial miljøsammenheng	31
3.3.3	Tilstand – bygningstyper	32
4	Geografiske variasjoner	33
4.1	Tap og geografiske variasjoner	34
4.1.1	Tap – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand	34
4.1.2	Tap – tettbygd/spredtbygd	35
4.2	Endringer og geografiske variasjoner	36
4.2.1	Endring – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand	36
4.2.2	Endring – tettbygd/spredtbygd	37
4.3	Tilstand og geografiske variasjoner	38
4.3.1	Tilstand – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand	38
4.3.2	Tilstand – tettbygd/spredtbygd	39
5	Utvikling og tendenser	40
5.1	Utviklingen i kommunen	40
5.2	Tendenser i trusselbildet	43
6	Samlet resultatoversikt MOV 2014	44
6.1	Kvantitative forandringer	44
6.2	Kvalitative forandringer	50

6.2.1	Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng	50
6.2.2	Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper	51
6.2.3	Tapsårsaker.....	52
Figurliste	53
Kilder.....		54
Vedlegg.....		55
Vedlegg 1: Tap, endring og tilstand i Holmestrand fordelt på bygningstyper		55
Vedlegg 2: Tap, endring og tilstand i Holmestrand fordelt på registreringskretser.....		56
Vedlegg 3: Kommune- og fylkeskart.....		57
Vedlegg 4: Kart over tapte bygninger i Holmestrand 3. omdrev		58
Vedlegg 5: Kart over endrete bygninger i Holmestrand 3. omdrev		59
Vedlegg 6: Kart over truete bygninger i Holmestrand 3. omdrev		60

0 Sammendrag

0.1 Kvantitative forandringer

Undersøkellesgrunnlaget for Holmestrand kommune i 3. omdrev besto av 415 SEFRAK-bygninger. Mellom 2009 og 2014 har 24 bygninger gått tapt, dvs 6 % av bygningene i undersøkelsesgrunnlaget. Dette tilsvarer et årlig tap på 1,2 % fra 2009 til 2014.

Til sammen er 219 bygninger i Holmestrand registrert som endret (alle endringstyper). Dette tilsvarer 56 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev. Andelen har økt fra 31 % i 2. omdrev og 23 % i 1. omdrev. 13 bygninger i Holmestrand er sterkt endret (endringstype A), det vil si 3 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev, som i 2. omdrev. 18 % av de gjenstående bygningene har middels endringer (endringstype B) og 35 % har mindre endringer (endringstype C).

4 bygninger i Holmestrand er sterkt truet. Dette tilsvarer 1 % av de gjenstående bygningene. I tillegg er 21 bygninger registrert som truet, en andel på 5 %. I 2. omdrev var 6 % av de gjenstående bygningene i Holmestrand sterkt truet.

Til sammen er 41 av bygningene i Holmestrand tapt, sterkt endret (endringstype A) eller sterkt truet (ingen av bygningene er både sterkt endret og sterkt truet). Dette tilsvarer 10 % av bygningene i undersøkelsesgrunnlaget for 2014.

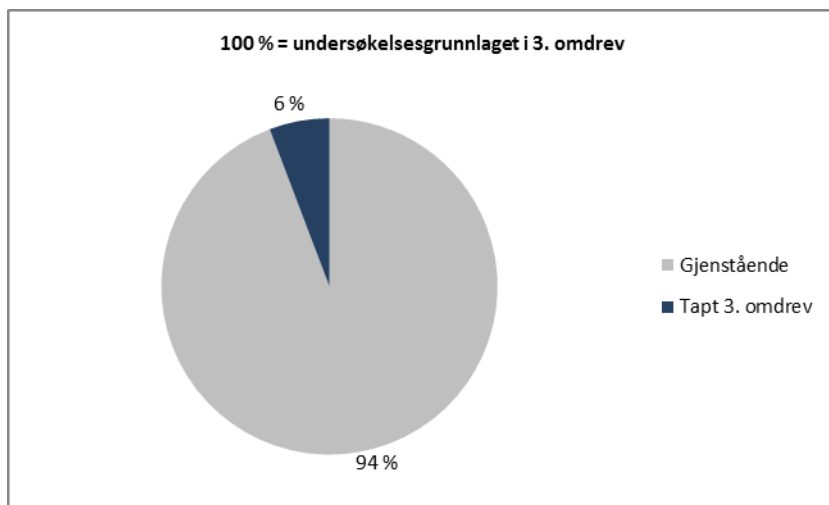
Til sammen er 150 bygninger i Holmestrand i tilnærmet samme form som ved den opprinnelige SEFRAK-registreringen, fratrukket bygninger som er tapt, truet, sterkt truet eller endret (alle endringstyper). Dette tilsvarer 36 % av undersøkelsesgrunnlaget for Holmestrand i 3. omdrev. I 2. omdrev var denne andelen på 47 %.

4 bygninger i Holmestrand er registrert med ukjent endringsstatus (1 % av de gjenstående).

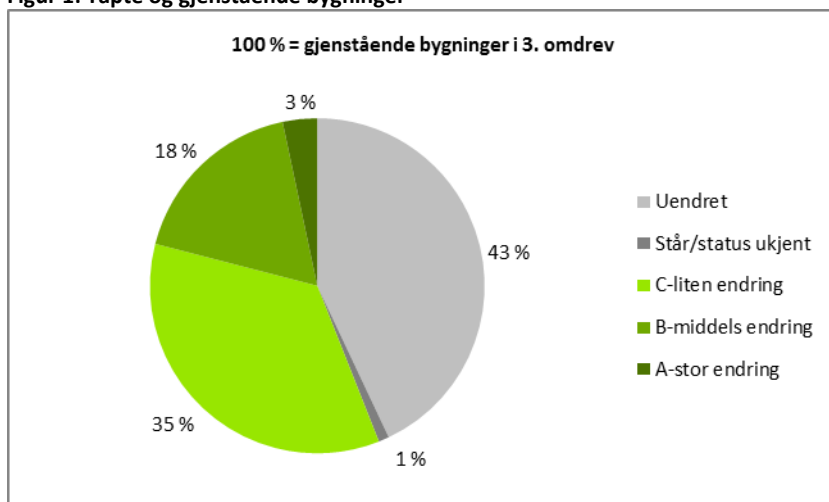
07020303006: 45 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune ligger på gårdsbruk, som dette karakteristiske firkanttunet i Bringåk. Tapsandelen for denne bygningsgruppen er på 6 %, som tilsvarer det samlede gjennomsnittstapet av SEFRAK-bygninger i kommunen i 3. omdrev. Foto: ÅD/NIKU 2014

Tap, endring og tilstand

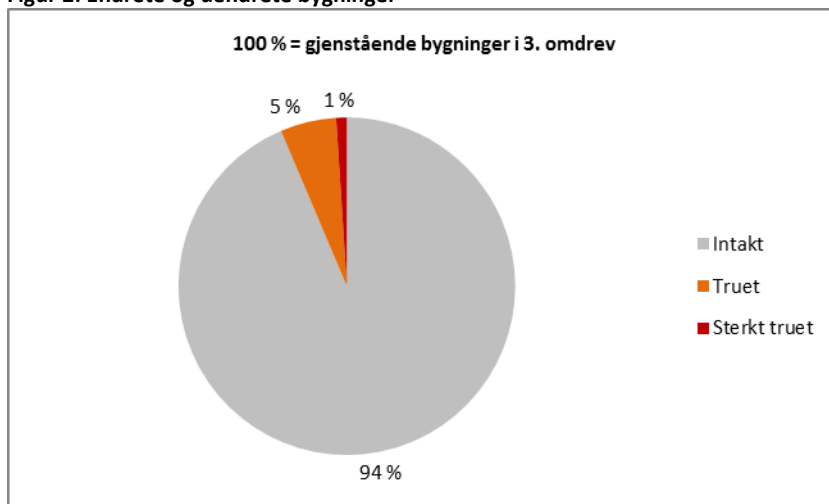
Undersøkelsesgrunnlag 3. omdrev	415
Tapt 3. omdrev	24
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 1: Tapte og gjenstående bygninger

Uendret	168
Står/ukjent endringsgrad	4
C-liten endring	137
B-middels endring	69
A-stor endring	13
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 2: Endrete og uendrete bygninger

Intakt	366
Truet	21
Sterkt truet	4
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 3: Bygningstilstand

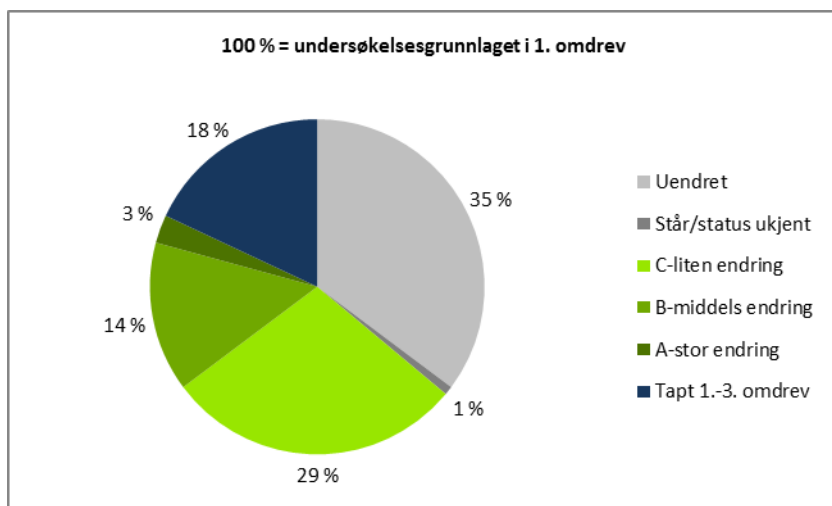
Akkumulert tap, endring og tilstand

Det akkumulerte tapet etter 3. omdrev i Holmestrand er på 18 % av undersøkelsesgrunnlaget på 477 bygninger i 1. omdrev. I første omdrev var det 10 % tap, og i 2. omdrev var det akkumulerte tapet på 13 %.

Det akkumulerte antall endrete bygninger (alle endringstyper) etter 3. omdrev i Holmestrand utgjør 46 % av undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev.

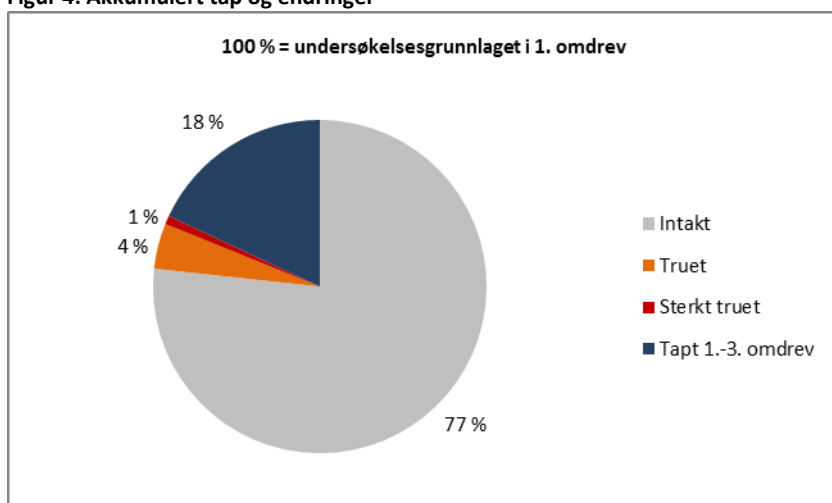
Den akkumulerte andelen bygninger som er sterkt truet etter 3. omdrev er på 1 % av undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev. I tillegg er andelen som er registrert som truet på 4 %.

Den akkumulerte andelen bygninger som er tapt, sterkt truet og/eller sterkt endret (endringstype A) etter 3. omdrev i Holmestrand utgjør 22 % av undersøkelsesgrunnlaget i 1. omdrev. Til sammenligning var den akkumulerte andelen tapte, sterkt truete og/eller sterkt endrete bygninger 19 % i 2. omdrev og 14 % i 1. omdrev.

Uendret	168
Står/ukjent endringsgrad	4
C-liten endring	137
B-middels endring	69
A-stor endring	13
Tapt 1.-3. omdrev	86
Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	477

Figur 4: Akkumulert tap og endringer

Intakt	366
Truet	21
Sterkt truet	4
Tapt 1.-3. omdrev	86
Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	477

Figur 5: Akkumulert tap og bygningstilstand

0.2 Kvalitative forandringer

Samfunnssektor

60 % av bygningene i Holmestrand er knyttet til kategorien landbruk, fiske og fangst, og i denne kategorien er tapsandelen i 3. omdrev på 6 %, som tilsvarer gjennomsnittet for kommunen totalt. 3 av 19 industribygninger er tapt i 3. omdrev.

Sosial miljøsammenheng

45 % av de undersøkte bygningene i Holmestrand er bondens bygninger, og i denne kategorien er tapsandelen på 6 %, som tapsgjennomsnittet i kommunen. I kategorien arbeider, husmann, tjenestemann, hvor blant annet husmannsplassene inngår, er tapsandelen noe lavere, som i 1. og 2. omdrev. De 4 bygningene som er sterkt truet i 3. omdrev inngår i kategorien bondens bygninger (4 %). I tillegg er 9 % av bondens bygninger registrert som truet.

Bygningstyper

Tapsandelen for bolighus/våningshus er den samme som i 2. omdrev, og er lavere enn samlet tap i kommunen i 3. omdrev (3 % mot 6 %). Av bolighusene er 4 % truet og 1 % sterkt truet. Tre bygårder er gått tapt i perioden (15 %), en er brent og to er revet. Tapsandelen for driftsbygninger og mindre uthus i tunet har økt (henholdsvis fra 0 % til 12 % og 7 % til 11 %). Det er også de større driftsbygningene i tunet som er mest utsatt for forfall i 3. omdrev, med 14 % truede og 5 % sterkt truede. Av de mindre uthusene i tunet er 7 % truet, men ingen er sterkt truet. Kun 3 utmarksbygninger er gjenstående i Holmestrand, og alle er registrert som truet. Av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune er det bygningsgruppen våningshus/bolighus som ligger høyest på endringsstatistikken (62 % endrete), mens bygårdene har den høyeste endringstakten (fra 27 % i 2. omdrev til 59 % i 3. omdrev). Av de 22 driftsbygningene er 36 % endret, og en tilsvarende andel av de mindre uthusene er endret. Flesteparten av endringene er av minste grad, det vil si overflateendringer av fasade og tak, som tilsvarer mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet.

Geografiske variasjoner

Tapsandelen har økt i forhold til 2. omdrev i området Ekeberg og Borgen (fra 1 % til 8 %) og Gullhaug og Hillestad (fra 4 % til 5 %), mens i Holmestrand by er tapsandelen uendret (6 %). Gullhaug og Hillestad er områdene med høyest andel truede og sterkt truede bygninger i 3. omdrev (11 % mot 5 % i Ekeberg og Borgen og 3 % i Holmestrand by), mens det i 2. omdrev var Ekeberg og Borgen som hadde flest truede (9 %). Endringsandelen er noe høyere i områdene Ekeberg, Borgen og Holmestrand by (59 %) enn i Gullhaug og Hillestad (52 %). I motsetning til i tidligere omdrev er tapsandelen i 3. omdrev høyest i spredtbygde områder (7 % mot 5 %), og andelen truede og sterkt truede bygninger er også høyere i spredtbygde områder enn i tettbygde (11 % mot 2 %). Andelen endrete bygninger er derimot høyere i tettbygde områder enn i spredtbygde (59 % mot 52 %).

0.3 Årsak til tap og endring

24 SEFRAK-bygninger er tapt i Holmestrand kommune i 3. omdrev. Dette tilsvarer en tapsandel på 6 %, som er høyere enn 2. omdrev (4 % tap), men lavere enn i 1. omdrev, da tapsandelen i Holmestrand var på 10 %. 7 av de tapte bygningene ble registrert som truet i 2. omdrev. Andelen endrete bygninger har økt markant siden 2. omdrev (fra 31 % til 56 %), men andelen sterkt endrete bygninger (3 %) er lav i forhold til andelen bygninger med små endringer (35 %).

For bolighus og våningshus er tapsandelen uendret siden 2. omdrev og lavere enn gjennomsnittstapet i kommunen i 3. omdrev (3 % mot 6 %). Bygningstilstanden for denne bygningsgruppen er relativt bra (1 % sterkt truet), men våningshus og bolighus ligger høyest på endringsstatistikken (62 % endrete). Lav tapsandel og god bygningstilstand, kombinert med mange endringer, tyder på bruk og vedlikehold. 3 av til sammen 20 bygårder er gått tapt i perioden (15 %), men høy endringstakt (fra 27 % i 2. omdrev til 59 % i 3. omdrev) tyder på økt aktivitet når det gjelder vedlikehold av bygårdene. Av de større driftsbygningene i gårdstunene er 3 av i alt 25 gått tapt i 3. omdrev (12 %), og det er også denne bygningstypen som er mest utsatt for forfall (14 % truede og 5 % sterkt truede), noe som tyder på funksjonstømming. I Holmestrand, som ligger sentralt på Østlandet, er det liten grad av fraflytting fra gårdstun, men det er vanlig at driftsenheter slås sammen,¹ og dermed går flere driftsbygninger ut av bruk. Dette inntrykket forsterkes ved at det i motsetning til tidligere er høyere andel tapte og truede bygninger i spredtbygde enn i tettbygde områder. Utmarksbygninger fra før 1900 er en marginal bygningsgruppe i Holmestrand, med kun tre registrerte ved oppstart av kontrollregistreringene. Ingen er tapt, men alle tre er registrert som truet.

0.4 Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.

Holmestrand kommune har tilgjengelige kopier av SEFRAK-skjemaer og -kart, samt tilgang til SEFRAK-opplysninger i Matrikkelen. SEFRAK-registeret har vært sjekket ved byggesaker og plansaker. Kommunen er tilknyttet Kartportalen for 12-kommunesamarbeidet i Vestfold, der SEFRAK-registreringene er tilgjengelige.

I kommuneplanens samfunnsdel fremheves målet om å ta vare på bygningsarven i «Den gamle trebyen» i Holmestrand sentrum, slik det ble fremsatt i kommunedelplan for bysentrum fra 2001.² I planforslag til arealdelen til kommende kommuneplan 2015-2027 er det satt som mål for by- og tettstedsutviklingen i kommunen at kulturminner blir tatt vare på og brukes aktivt i stedsutviklingen.³ I kommuneplanens arealdel fremheves kulturlandskapet i Hillestadområdet som spesielt verdifullt, med historiske gårdsmiljø, hvor hovedhus, røde låver og diverse uthus utgjør karakteristiske firkanttun, med innslag av SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Videre heter det at ved bruksendring av disse bygningene skal bruken blant annet ikke være i strid med viktige kulturminneinteresser.⁴ Registrering av kulturminner i kommunen ble igangsatt av Botne historielag i samarbeid med kulturkontoret i 2010, og målet er å gjøre registreringene tilgjengelig på internett.⁵

Holmestrand inngår i Riksantikvarens NB!-register over byer og tettsteder med kulturmiljøer av nasjonal interesse. Bebyggelsen fra Holmestrand kirke og sørover på begge sider av Kirkegata er definert som område av nasjonal interesse, med et sammenhengende eldre bymiljø skjermet fra moderne gjennomgangstrafikk, klemte mellom jernbanen og fjellet, og med bygninger fra 1700- og 1800-tallet, blant annet Fattighuset fra 1762 og Politistasjonen fra 1864, som begge er fredet.⁶

3 av bygningene som inngår i 3. omdrev av kontrollregistreringen i Holmestrand kommune er fredet. Én av disse er middels endret (B-endring). De øvrige er uendret.

¹ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Planbeskrivelse arealdelen, s 11

² Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Strategiplan (samfunnsdel), s 12.

³ Kommuneplanens arealdel 2015-2027. Planbeskrivelse med konsekvensutredning av arealinnspill. Holmestrand. Forslag datert 29.08.14, s 3.

⁴ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Planbeskrivelse arealdelen, s 10-12.

⁵ Holmestrand kommunes hjemmeside: www.holmestrand.kommune.no. Lest 11.12.14

⁶ Riksantikvarens NB!-register: <http://nb.ra.no/nb/index.jsf>. Lest 15.12.14

1 Om prosjektet

1.1 Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)

Gamle hus da og nå er ett av Riksantikvarens miljøovervåkningsprogram. Målet med overvåkningsprogrammet er å få oversikt over utviklingen av tap, endringer og fysisk tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Dette gjøres ved innsamling av data gjennom kontrollregistrering av et stort antall bygninger i felt i 18 utvalgte kommuner. Overvåkingsresultatene for denne bygningsmassen vil gi faktagrunnlag for målrettede tiltak i fremtidig forvaltning.

I Riksantikvarens Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020 heter det:

Kunnskap om kulturminnenes og kulturmiljøenes tilstand, hvordan de utvikler seg og årsaker til endringer, er en grunnleggende forutsetning for en faktabasert politikkutforming og forvaltning. Miljøovervåking (MOV) produserer resultater gjennom systematisk og langsiktig innhenting av data og bidrar dermed til denne kunnskapsutviklingen. Miljøovervåking er et viktig verktøy for kulturminneforvaltningen. Gjennom standardiserte metoder produseres data som tolkes og analyseres. Resultatene skal bidra til et forutsigbart og konfliktforebyggende vernearbeid innenfor miljøvernforvaltningen. De skal også gi indikasjoner på kulturminnenes og kulturmiljøets tålegrense i forhold til naturlig og menneskeskapt slitasje. Tidlig varsling av en utvikling som kan slå negativt ut for kulturminner og kulturmiljøer er også en viktig intensjon med miljøovervåking. Overvåkingsresultater kan dessuten bidra til rapportering i henhold til internasjonale forpliktelser.⁷

1.1.1 Nasjonale mål

Et overordnet miljømål og indikator er nedfelt i St. meld.nr 16 (2004-2005) Leve med kulturminner og i Prop.1 S (2013-2014): Tapet av verneverdige kulturminner skal minimeres; dvs prosentvis årlig tap av SEFRAK-registrerte bygninger i utvalgte områder.⁸ Bygningene som inngår i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er utvalgt på bakgrunn av alder, og det innsamlete materialet gir et bredt tilfang av opplysninger om bestandsutviklingen for den eldre bygningsmassen i de 18 kommunene, uavhengig av bygningenes verneverdi.

1.1.2 SEFRAK

SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet for registrering av faste kulturminner. Sekretariatet, som ble opprettet i 1970, ledet fra 1975 en landsomfattende feltregistrering av eldre bygninger. SEFRAK-registeret omfatter i prinsippet alle bygninger eldre enn 1900, samt rester av bygninger og andre objekter. For noen områder ble også nyere bygninger registrert, f. eks. der krigshandlinger eller bybranner har ødelagt eldre bebyggelse. Det ble i alt registrert ca. 515 000 objekter i SEFRAK. Registreringen besto av kartfesting, oppmåling og fotografering av objektene, ved bruk av standardiserte skjema. Deler av tekstinformasjonen i SEFRAK-skjemaene er digitalisert og koblet til Matrikkelen. SEFRAK-registrering innebærer ingen formell vernestatus for objektene, men SEFRAK-registeret er et viktig verktøy i forvaltningen av kulturminner og har verdi som kulturhistorisk kildemateriale. I 1989 ble SEFRAK nedlagt som sekretariat, og ansvarsområdet ble overført til

⁷ Riksantikvaren: Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020.

⁸ St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner og Proposisjon til Stortinget 2013-2014. Det Kongelige Miljøverndepartement

Riksantikvaren. SEFRAK-navnet ble beholdt som betegnelse på registeret som var bygd opp. Registreringene ble avsluttet i 1995.⁹

1.1.3 Miljøovervåkingens gjennomføring

I 1994 ble SEFRAK-registreringen fra 1973-74 i Nittedal kommune i Akershus kontrollregistrert, og utover 1990-tallet ble det gjennomført andre mindre overvåkingsprosjekter med kontroll av tidligere registrerte kulturminner, både bygninger og arkeologiske kulturminner. Systematisk kontrollregistrering av SEFRAK-registrerte bygninger ble igangsatt i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* i 2000. 18 kommuner inngår i overvåkningsprogrammet, og hver kommune blir kontrollregistrert hvert femte år. Hvert år blir det publisert kommunevise rapporter med resultater fra kontrollregistreringen. Disse er tilgjengelige via Riksantikvarens og NIKUs hjemmesider. Den opprinnelige SEFRAK-registreringen strakk seg over et lengre tidsrom, fra 1975 til 1995. Dette betyr at de 18 kontrollkommunene i *Gamle hus da og nå* ble registrert i ulike år, og at tallene for tap, endring og tilstand i 1. omdrev av kontrollregistreringen refererer seg til ulike tidsspenn for de 18 kommunene. Kontrollresultatene fra 1. omdrev gir dermed et skjevt bilde med hensyn til sammenligning mellom kommunene. Tidsintervallene i den videre kontrollregistreringen er imidlertid faste og gir dermed et godt grunnlag for sammenligning kommunene imellom.

1.1.4 18 kommuner

De 18 kommunene som inngår i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er fordelt på 16 av landets fylker, og utgjør både en geografisk og samfunnsmessig bredde. Første omdrev av kontrollregistreringen startet opp i 2000, bortsett fra i Nittedal, hvor første kontrollregistrering ble gjennomført i 1994. Første omdrev ble avsluttet i 2004. Andre omdrev pågikk fra 2005 til 2009, og tredje omdrev, som startet i 2010, vil pågå til og med 2014.

Fylke	Kommune nr	Kommune	Antall bygninger i 3. omdrev	1. omdrev	2. omdrev	3. omdrev
Møre og Romsdal	1548	Fræna	703	2000	2005	2010
Aust-Agder	0911	Gjerstad	544			
Finnmark	2011	Kautokeino	20			
Oppland	0542	Nord-Aurdal	1115			
		Samlet 2010	2382			
Akershus	0233	Nittedal	260	1994	2006	2011
Troms	1902	Tromsø	894	2001	2006	2011
		Samlet 2011	1154			
Hedmark	0420	Eidskog	791	2002	2007	2012
Nordland	1840	Saltdal	373			
Rogaland	1102	Sandnes	513			
Oppland	0513	Skjåk	716			
		Samlet 2012	2393			
Sogn og Fjordane	1401	Flora	603	2003	2008	2013
Sør-Trøndelag	1653	Melhus	1104			
Nord-Trøndelag	1736	Snåsa	440			
Nordland	1815	Vega	398			
		Samlet 2013	2545			
Telemark	0821	Bø	663	2004	2009	2014
Vestfold	0702	Holmestrand	415			
Hordaland	1242	Samnanger	345			
Østfold	0105	Sarpsborg	1347			
		Samlet 2014	2 770			
16 fylker		18 kommuner	11 244 bygninger			

⁹ Riksantikvarens hjemmeside: www.ra.no. Lest 17.2.2011.

1.1.5 Undersøkte SEFRAK-data

Utgangspunktet for overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* har vært å undersøke hvor mange av de opprinnelige SEFRAK-registrerte bygningene som går tapt, og i hvilken grad de gjenstående bygningene er endret eller truet. I tillegg til å undersøke de kvantitative endringene i kulturminnebestanden, det vil si antallet av tapte, endrete og truede bygninger, har man også ønsket å belyse enkelte kvalitative aspekter i endringsprosessene.

Med utgangspunkt i strukturen i SEFRAK-registeret, har man valgt ut fire kvalitative kategorier som er undersøkt nærmere. Disse kategoriene er samfunnssektor, sosial miljøsammenheng, bygningstyper og geografiske variasjoner. Hver av disse kategoriene har flere underkategorier – se oversikt over alle underkategorier på neste side.

Samfunnssektor

Kategorien samfunnssektor tilsvarer bygningens opprinnelig funksjon og formål, som er klassifisert i SEFRAK-kodelisten for registrering av hus, rubrikk 12.

Sosial miljøsammenheng

Kategorien sosial miljøsammenheng tilsvarer opprinnelig sosial miljøsammenheng, som er klassifisert i SEFRAK-kodelisten for registrering av hus, rubrikk 14.

Bygningstyper

De syv hovedkategoriene av bygningstyper som blir brukt i rapportene skal fange opp typiske trekk ved eldre byggeskikk, med egne hus for ulike funksjoner og ressursutnyttning. Betegnelse som brukes er standardiserte for alle de 18 kommunene og fanger ikke opp lokale variasjoner av bygningsbenevnelse. For oversikt over resultatene fra kontrollregistreringen fordelt på alle bygningstyper, viser vi til tabell i vedlegg 1 i denne rapporten.

Geografiske variasjoner

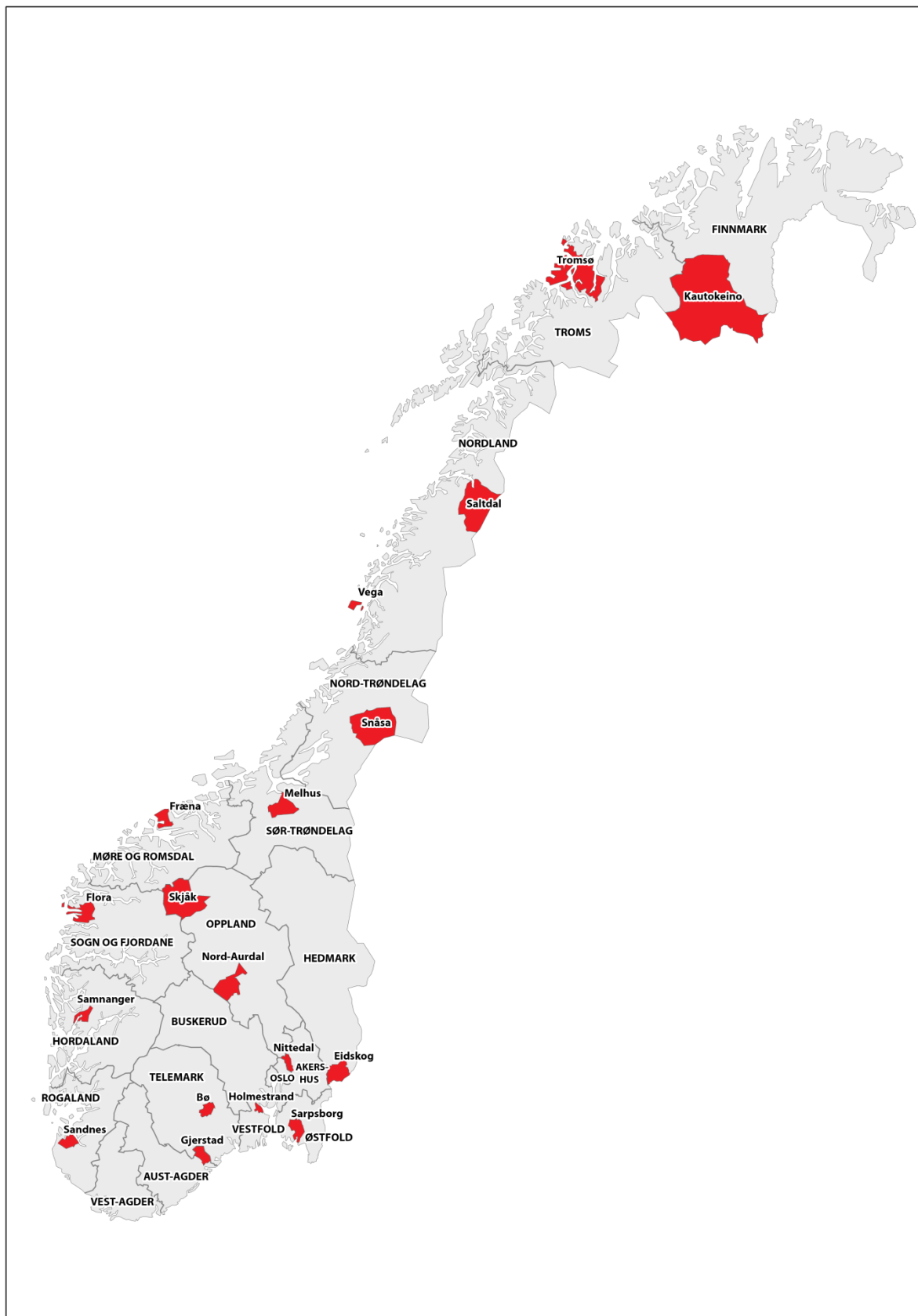
Et siktemål med overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er å undersøke om geografiske variasjoner i beliggenhet påvirker kulturminnebestanden, og om visse strøk i en kommune er mer utsatt enn andre. For hver kommune er det derfor laget individuelt definerte, hensiktsmessige geografiske kategorier, for å analysere slike variasjoner. Hver geografisk kategori består av en eller flere av registreringskretsene i SEFRAK. Se kapittel 4.

SEFRAK-registreringen ble organisert i felt etter de samme registreringskretser som Statistisk sentralbyrå (SSB) har brukt i folketellingene fra 1970 og 1980. Kretsinnndelingen for Bø og Samnanger er organisert som ved folketellingen i 1970, mens Sarpsborg og Holmestrand er organisert etter kretsinnndelingen fra folketellingen i 1980. Kretsinnndelingen som SSB benyttet i 1980 inneholder flere kretser enn 1970-inndelingen. I 1970 var tettstedene skilt ut som egne kretser, men ikke i 1980.¹⁰

For oversikt over resultatene fra kontrollregistreringen fordelt på alle registreringskretser, viser vi til tabell i vedlegg 2 i denne rapporten.

¹⁰ Broe, Unni og Solrun Skogstad: *Gamle hus da og nå 2004-2009. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Holmestrand kommune, Vestfold fylke 2009*, 2. omverv, s 11. Riksantikvaren 2010

Samfunnssektor	SEFRAK kode
Fast bosetting uten næringstilknytning:	200
Industri/merkantil virksomhet:	400-500
Landbruk, fiske, fangst:	100
Andre sektorer:	300, 600-900
Sosial miljøsammenheng	SEFRAK kode
Arbeider, husmann, tjenestemann:	30-39
Bonde:	25
Embetsverk, institusjon:	10-19
Fisker:	26
Annen næringsdrivende:	20-24, 27-29
Bygningstyper	SEFRAK kategori
Bolighus/våningshus:	Bolig Våningshus
Mindre uthus i/nær tunet:	Sidebygning Stabbur, loft Uthus knyttet til bolig/bygård Andre mindre uthus i/nær tunet
Driftsbygninger i tunet:	Driftsbygning Fjøs, stall, låve
Hus i utmark/seter:	Koie Kvern, sag Seterbu/sel Seterfjøs Seterløe Utløe, sommerfjøs Andre hus i utmark Andre hus på setra
Naust, sjøhus, fyr m.m.:	Fyr mm Naust, sjøbu Rorbu Sjøhus, brygge
Bygård:	Bygård
Andre hustyper:	Bygdemagasin, telthus, tollbu Forretningsbygg Forsamlingshus Hotell, gjestgiveri, skysstasjon, kafé m.m. Hytte Kirke, kapell Kommunehus Kraftstasjon, transformatorstasjon Næringsbygg Skole/internat Stasjonsbygning Sykehus, pleiehjem Ukjent Annet
Geografiske variasjoner	SEFRAK kategori
Områder:	Sammenhengende områder basert på en eller flere registreringskretser i SEFRAK
Tettbygd/spredtbygd:	Registreringskretser i SEFRAK som er definert som tettbygde eller spredtbygde

I Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram *Gamle hus da og nå* blir SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900 kontrollregistrert hvert femte år. Kontrollregistreringen foregår i 18 kommuner i til sammen 16 fylker.

1.1.6 Parametere for MOV-undersøkelsen

I overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* registreres ulike variabler av status, årsaker til tap, endring og bygningsteknisk tilstand. Utgangspunktet for vurdering av endringsgrad er bygningen slik den så ut ved første gangs SEFRAK-registrering, det vil si slik den fremstår på fotografiene på det opprinnelige SEFRAK-skjemaet.

Både i vurderingen av bygningsteknisk tilstand og endringsgrad er det et element av skjønn. Dette gjelder blant annet ved den glidende overgangen mellom forfall og tap, og i vurderingen av om en bygningsendring er stor eller middels.

Når det gjelder endringer, vurderes det ikke om endringene er gode eller dårlige.

<p>Status</p> <p><i>Tap:</i> Absolutt tap av SEFRAK-registrerte objekter siden registreringstidspunktet. Det betyr at huset fysisk sett er tapt eller flyttet til annet sted.</p> <p><i>Endret:</i> Endret i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen.</p> <p><i>Uendret:</i> Ingen eller mindre endringer i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen. Se nærmere presisering under C-liten endring.</p> <p><i>Står:</i> Ukjent endringsgrad. Brukes for enkelte bygninger hvor det er vanskelig å klassifisere endringsgrad. Årsaken kan være kvaliteten på det opprinnelige SEFRAK-skjemaet, eller huset kan være under oppussing/ombygging.</p> <p><i>Gjenoppstått:</i> Fra 2. omdrev ble gjenoppståtte hus tatt med som egen kategori. Hus som har vært midlertidig tatt ned, lagret ved tidligere kontrollregistrering, og som er satt opp igjen i tilnærmet opprinnelig materiale og fysisk sammenheng, blir registrert som gjenoppstått.</p>
<p>Årsaker til tap</p> <p><i>Brent/naturkatastrofe</i></p> <p><i>Falt i ruin</i></p> <p><i>Flytting:</i> Hus som er flyttet registreres som tapt, med unntak for flytting innen et snevert geografisk område, som for eksempel innenfor gårdstunet.</p> <p><i>Forfall/oppnydding</i></p> <p><i>Offentlig vedtak/planvedtak</i></p> <p><i>Riving</i></p> <p><i>Ukjent</i></p>
<p>Endring ABC</p> <p><i>A-stor endring:</i> Sterk grad av ombygging. Endring av bygningens grunnflate. Tilbygg/påbygg som i størrelse dominerer den opprinnelige bygningen. Bygningens opprinnelig volumkarakter er endret. Stor del av bygningen revet.</p> <p><i>B-middels endring:</i> Mindre omfattende ombygging. Utvidelse av bygningens grunnflate. Mindre påbygg/tilbygg som underordner seg det eksisterende bygningsvolum. Mindre del av bygningen revet.</p> <p><i>C-liten endring:</i> Endring av bygningens karakter gjennom generelt vedlikehold, for eksempel ved utskifting av ytre bygningselementer som panel, takbelegg og vinduer/listverk. Mindre endringer, som skifting mellom relativt moderne taktekke som bølgeblikk, eternitplater, asbestplater, aluminiumsplater, papp m.m. regnes ikke som endring. Det samme gjelder også utskifting av enkelte vinduer som har samme format, men hvor detaljene er vanskelig å kontrollere før/nå. Hvis panel, listverk, vinduer og takbelegg er helt fornyet, men er av samme typer som ved den opprinnelige registreringen, vil dette i de fleste tilfelle ikke bli registrert som endring. Undersøkelsen vil derfor ikke fange opp tap av autentisitet på detaljnivå.</p>
<p>Annen endring</p> <p><i>Deler av hus revet:</i> En typisk endring her er at deler av huset er bygd i lettere konstruksjon og er mer utsatt for forfall og derfor blir revet, mens den tømrete delen står igjen. Vanlig for driftsbygninger.</p> <p><i>Dokumentert stilhistorisk tilbakeført:</i> Tilbakeføring basert på dokumentert grunnlag.</p> <p><i>Tilbakeført til eldre uttrykk:</i> Endringer som representerer en tilbakeføring til eldre uttrykk eller stil.</p>
<p>Tilstand</p> <p><i>Intakt:</i> Huset står og er i normalt god teknisk tilstand.</p> <p><i>Truet:</i> Dårlig teknisk tilstand. Manglende vedlikehold over lengre tid.</p> <p><i>Sterkt truet:</i> Huset er i svært dårlig teknisk tilstand.</p>

1.1.7 Metode

Feltarbeid og registreringsmetode

Feltarbeidet i årets kommuner, Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg ble gjennomført i mai, juni, august og september 2014. Det er foretatt utvendig og visuell befaring, og bygningene er fotografert. Registrering av tap og tapsårsak, endringer og tilstand er innført i kommunevise Excel-tabeller sammen med data fra Matrikkelen og data fra tidligere omdrev av kontrollregistreringen.

For hver av kommunene har NIKU laget komplette digitale kartverk i ArcGIS med oversiktskart og detaljkart, basert på kartgrunnlag fra Statens kartverk, Geovekst. Papirkopier av kartene blir benyttet i felt. De kommunevise Excel-tabellene med alle bygningene i kontrollregistreringen blir koblet mot eksisterende digital kartfesting av SEFRAK-bygninger. Endringer og rettinger som er ført inn på papirkart i forbindelse med tidligere omdrev av kontrollregistreringen har blitt digitalisert. SEFRAK-data er lagt inn sammen med detaljerte kartdata (FKB) for kommunene. På denne måten har vi i et samlet kartsett kunnet vise kartfesting og SEFRAK-id for alle bygningene som inngår i kontrollregistreringen.

For å kunne identifisere bygningene og sammenligne før og nå, har vi hatt med papirkopier av de opprinnelige SEFRAK-skjemaene i felt.

Bearbeiding av registreringsdata

Resultatene er fremkommet ved bearbeiding i Excel av rådata fra feltregistreringen, samt data fra Matrikkelen og registreringsdata fra tidligere omdrev av kontrollregistreringen.

Informasjon til kommune, fylkeskommune og huseiere

I forkant av feltregistreringen ble det sendt brev til kommuner og fylkeskommuner med informasjon om prosjektet. For å spre informasjon om kontrollregistreringen til flest mulig av huseierne, ble pressemeldinger og annonser sendt til lokalpressen i forkant av feltarbeidet, og kommunene ble oppfordret til å legge ut informasjon om prosjektet på kommunens hjemmeside.

Noen metodiske betraktninger

NIKU har fra 2010 overtatt registreringsoppdraget i *Gamle hus da og nå* etter Kulturminnekompaniet. NIKU har tilstrebet å gjennomføre kontrollregistreringene på en slik måte at datamaterialet og rapportene skal være sammenlignbare med de tidligere omdrevne. Vi vil imidlertid peke på noen forhold som kan gi noe avvik i resultatene i 3. omdrev, i forhold til tidligere omdrev.

Når det gjelder tapsårsaker, er det i 3. omdrev en markant større andel av de tapte bygningene som er registrert med ukjent tapsårsak, enn i tidligere omdrev. Avviket kan skyldes at man i tidligere omdrev i større grad har fått muntlig informasjon om tapsårsak fra eiere eller andre informanter. En annen årsak til avviket kan være at vi i 3. omdrev har hatt strengere krav til visshet for å registrere eksakt tapsårsak. Kontrollregistreringen i felt er kun utvendig og visuell og i utgangspunktet ikke basert på intervju med informanter. Tapsårsaken vil derfor i mange tilfeller ikke kunne fastslås med sikkerhet, og da har vi registrert tapsårsaken som ukjent. Der hvor eksakt tapsårsak er registrert i 3. omdrev, har enten eierne eller andre informanter gitt opplysninger, eller tapsårsaken har vært helt åpenbar.

Når det gjelder bygningsteknisk tilstand, kan avvik i resultatene i 3. omdrev i forhold til tidligere omdrev skyldes at det i forkant av 3. omdrev ble innført en ny registreringskategori for bygningsteknisk tilstand. I rapportene fra 2. omdrev er bygningstilstanden registrert som enten intakt

eller sterkt truet. Før oppstart av 3. omdrev ble det bestemt at de gjenstående bygningene skal registreres som enten intakt, sterkt truet eller truet. Dette er en metodisk endring som kan gi avvik i resultatene for bygningstilstand i 3. omdrev i forhold til de to første omdrevene.

Når det gjelder endring, er det innført tre nye registreringskategorier i forkant av 3. omdrev: i tillegg til A-, B- og C-endring kan man nå registrere at deler av bygningen er revet, at bygningen er tilbakeført til eldre uttrykk, eller at bygningen er dokumentert stilhistorisk tilbakeført. For å gjøre resultatene fra 3. omdrev mest mulig sammenlignbare med resultatene fra tidligere omdrev, har vi valgt å fortsette med å registrere samtlige endrete bygninger som enten A-, B- eller C-endret, med mulighet for å bruke de nye kategoriene i tillegg.

1.1.8 Lagring av rådata og fotomateriale

Alle rådata fra 3. omdrev av feltregistreringen, samt planstatus for de enkelte bygningene er lagt inn i kommunevise Excel-tabeller sammen med data fra Matrikkelen og registreringsdata fra tidligere omdrev. Alle foto fra 3. omdrev er merket med kommune-, krets- og bygningsnummer i samsvar med nummereringen på de originale SEFRAK-skjemaene. Alle rådata og alt fotomateriale fra 3. omdrev av kontrollregistreringen er lagret hos Riksantikvaren.

07020101030: I kommuneplan for Holmestrand 2011-2023 fremheves målet om å ta vare på bygningsarven i den gamle trebyen i Holmestrand sentrum. Andelen tapte SEFRAK-bygninger er i 3. omdrev lavere i tettbygde enn i spredtbygde områder av kommunen (5 % mot 7 %), men i Holmestrand by er tapsandelen på 6 %. Foto: ÅD/NIKU 2014

2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen 2014

2.1 De utvalgte kommunene i MOV-undersøkelsen 2014

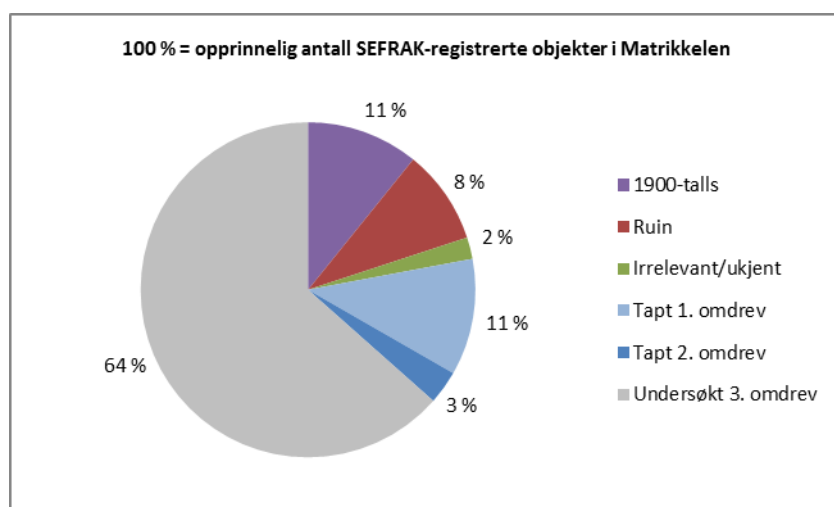
De fire kommunene som inngår i kontrollregistreringen i 2014 er Bø kommune i Telemark, Holmestrand kommune i Vestfold, Samnanger kommune i Hordaland og Sarpsborg kommune i Østfold. Folketallet har økt i alle kommunene, både i perioden 2004-2009 og 2009-2014, og det er forventet befolkningsvekst i alle fire kommunene fram mot 2040.¹¹

Kommune	Folketall 2004	Folketall 2009	Folketall 2014	Andel folketall i tettsted 2014	Framskrevet folketall 2040 ved middels nasjonal vekst
Bø	5 200	5 500	5 834	58 %	7 276
Holmestrand	9 500	10 000	10 456	85 %	13 788
Samnanger	2 300	2 400	2 436	45 %	2 697
Sarpsborg	49 400	51 700	54 059	91 %	64 566

2.1.1 Undersøkte bygninger 2014

Kontrollregistreringen i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* omfatter SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Grunnlagsmaterialet for kontrollregistreringen i 2014 i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg består av til sammen 2770 bygninger. Det opprinnelige antallet registrerte SEFRAK-objekter i Matrikkelen for disse kommunene var 4365. Det vil si at 1595 objekter er trukket fra det opprinnelige antallet. Følgende objekter ble trukket fra undersøkelsesgrunnlaget før oppstart av 1. omdrev av kontrollregistreringen: Bygninger yngre enn 1900, objekter registrert som ruin på SEFRAK-skjemaene, andre typer objekter enn bygninger, nyere bygninger oppført på gamle murer, bygninger med vanskelig fremkommelighet, bygninger med mangelfull registrering og bygninger med to ulike registreringsnummer. I tillegg blir tapte bygninger trukket fra etter hvert omdrev.

Kommune	Opprinnelige SEFRAK-bygn	1900-talls	Ruin	Irrelevant/ukjent	Undersøkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev	Tapt 2. omdrev	Undersøkt 3. omdrev
Bø	1053	78	151	21	803	111	29	663
Holmestrand	534	14	40	3	477	46	16	415
Samnanger	921	241	184	28	468	102	21	345
Sarpsborg	1857	139	24	39	1655	232	76	1347
Totalt	4365	472	399	91	3403	491	142	2770

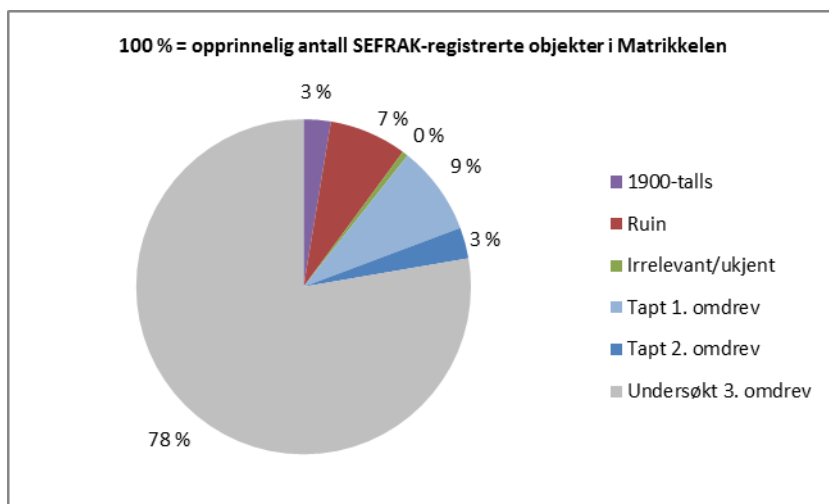
Figur 6:
Undersøkelsesgrunnlaget i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg samlet i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer

¹¹ Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>. Lest 03.09.14

2.2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Holmestrand 2014

Grunnlagsmaterialet for kontrollregistreringen i 2014 i Holmestrand kommune består av 415 SEFRAK-registrerte bygninger fra før 1900. Det opprinnelige antallet registrerte SEFRAK-objekter innlagt i Matrikkelen for Holmestrand var 534. Det vil si at 119 objekter er trukket fra det opprinnelige antallet.

Kommune	Opprinnelige SEFRAK-bygn	1900-talls	Ruin	Irrelevant/ukjent	Undersøkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev	Tapt 2. omdrev	Undersøkt 3. omdrev
Holmestrand	534	14	40	3	477	46	16	415

Figur 7:
Undersøkelsergrunlaget i
Holmestrand i forhold til
opprinnelige SEFRAK-
registreringer

07020101003: 62 % av bolighusene og våningshusene er endret, 22 % med mindre volumendringer og 36 % med overflateendringer av fasade eller tak, som tilsvarer det vanlige bygningsvedlikeholdet. Foto: ÅD/NIKU 2014

3 Resultat

3.1 Tap

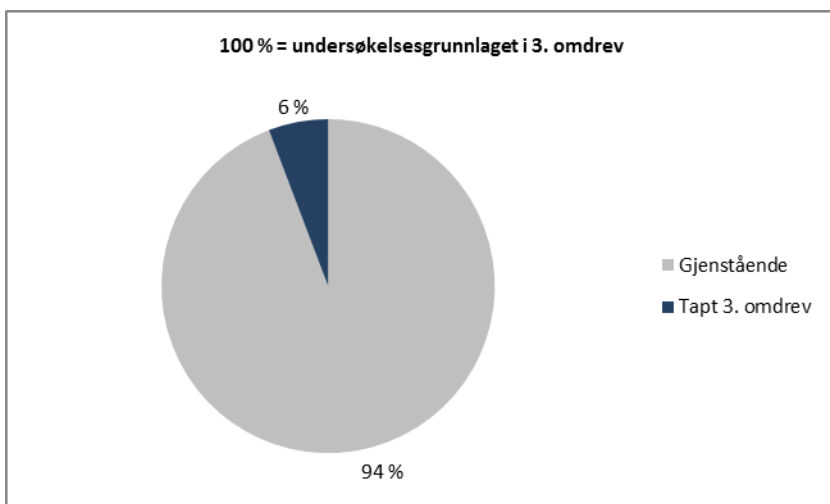
I dette kapitlet gjøres det rede for tapte SEFRAK-bygninger i Holmestrand kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 4. Med tap menes absolutt tap, det vil si at bygningen fysisk sett er borte eller at forfallet er kommet så langt at bygningen må anses tapt. Flytting til annet sted, for eksempel utenfor tunet, registreres som tap.

3.1.1 Tap – samlet

Av undersøkelsesgrunnlaget på 415 SEFRAK-bygninger i Holmestrand kommune i 3. omdrev, er 24 bygninger tapt. Dette tilsvarer en tapsandel på 6 %. Det årlige tapet i Holmestrand fra 2009 til 2014 er på 1,2 %. Den samlede tapsprosenten i 3. omdrev i Holmestrand (6 %) er dermed høyere enn i 2. omdrev, da den var på 4 %, men lavere enn i 1. omdrev, da tapsandelen i Holmestrand var på 9 %.

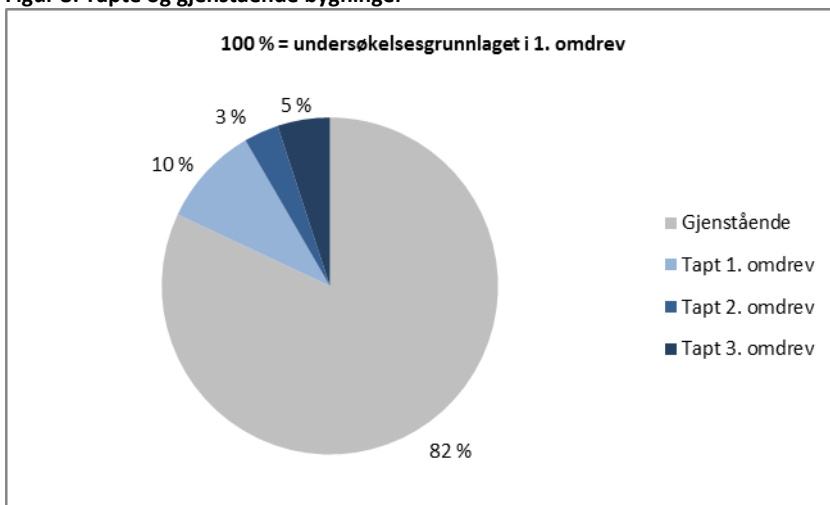
391 bygninger er gjenstående. Ingen av bygningene i Holmestrand som var tapt i tidligere omdrev, er gjenoppstått i opprinnelig miljø i 3. omdrev.

Akkumulert tap etter 3. omdrev er på 18 %, med utgangspunkt i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget på 477 bygninger i 1. omdrev.

Undersøkelsesgrunnlag 3. omdrev	415
Tapt 3. omdrev	24
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 8: Tapte og gjenstående bygninger

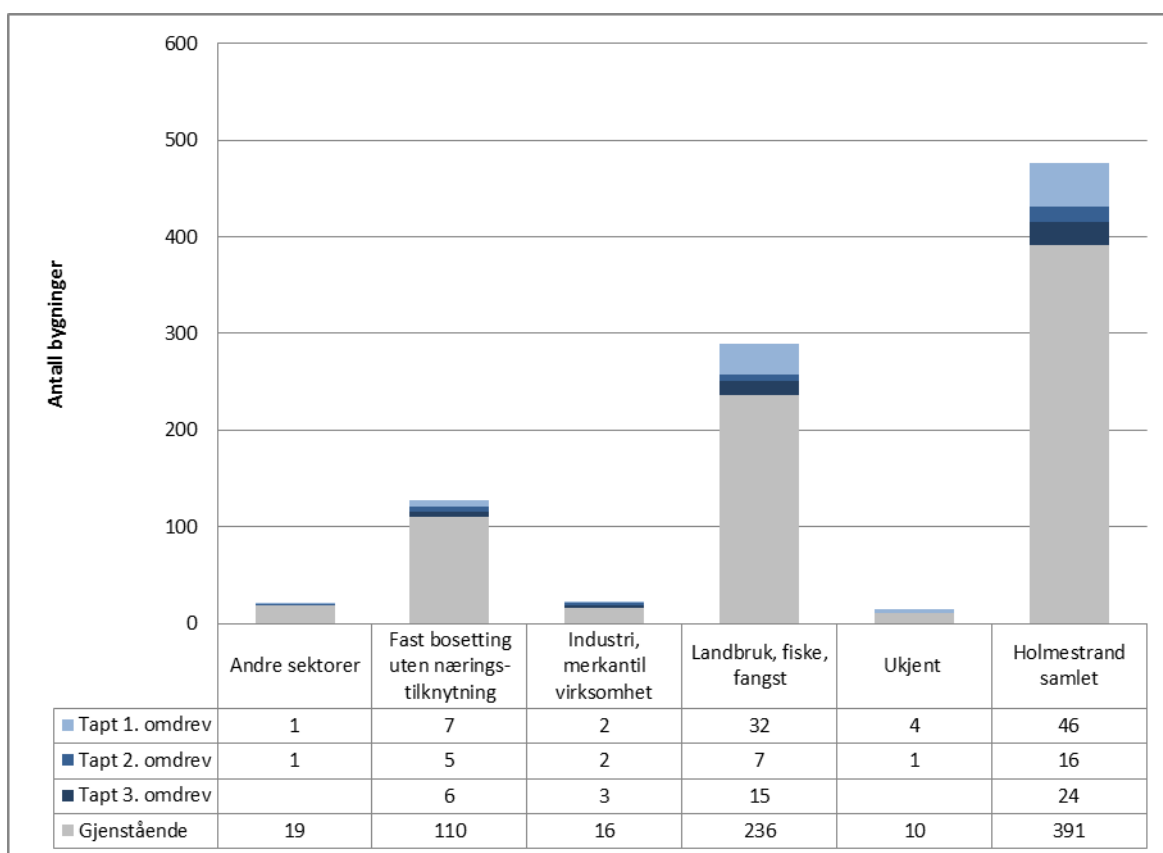
Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	477
Tapt 1. omdrev	46
Tapt 2. omdrev	16
Tapt 3. omdrev	24
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 9: Akkumulert tapte og gjenstående bygninger

3.1.2 Tap – samfunnssektor

60 % av bygningene i Holmestrand er knyttet til kategorien landbruk, fiske og fangst, og i denne kategorien er tapsandelen i 3. omdrev på 6 %, som tilsvarer gjennomsnittet for kommunen totalt. 3 av 19 industribygninger er tapt i 3. omdrev.

	Andre sektorer	Fast bosetting uten nærings-tilknytning	Industri/merkantil virksomhet	Landbruk, fiske, fangst	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	5 %	5 %	9 %	11 %	27 %	10 %
Tapt 2. omdrev	5 %	4 %	10 %	3 %	9 %	4 %
Tapt 3. omdrev	0 %	5 %	16 %	6 %	0 %	6 %
Antall bygn 3. omdrev	19	116	19	251	10	415
Andel av totalt 3. omd	5 %	28 %	5 %	60 %	2 %	100 %

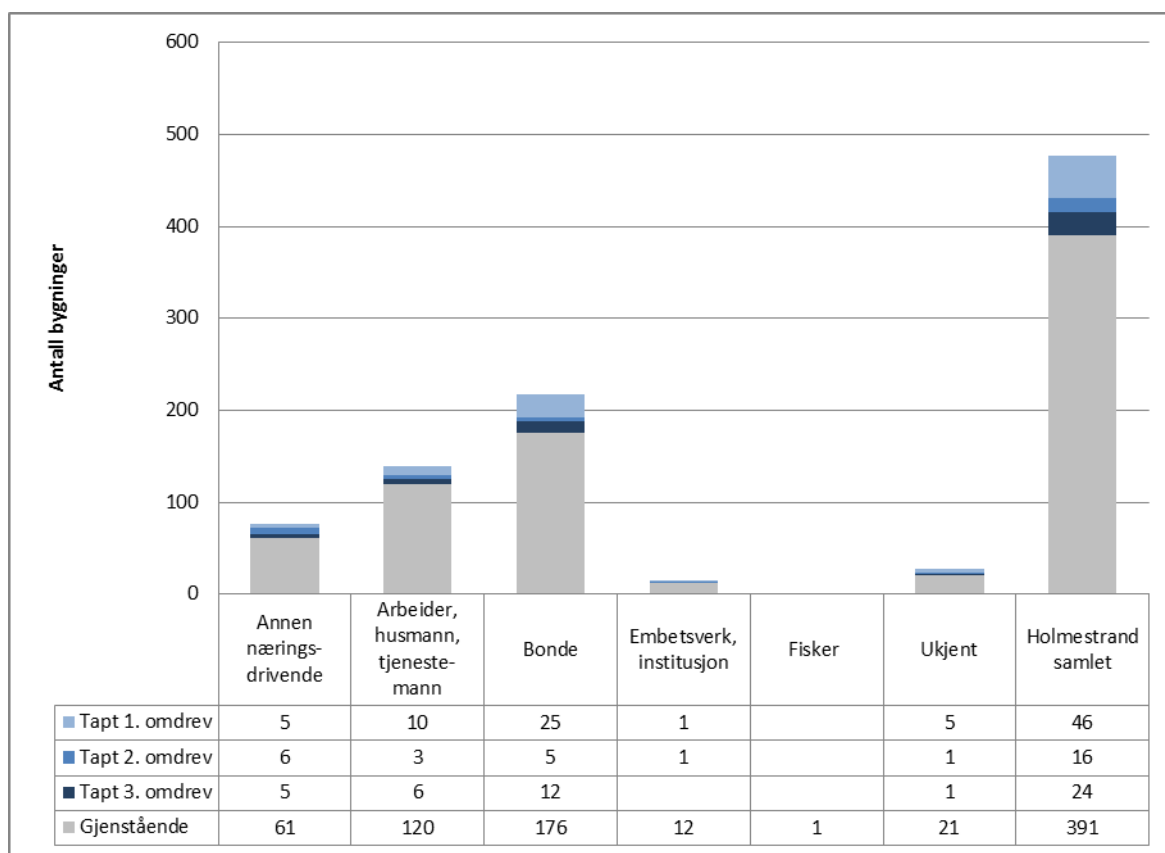

Figur 10: Tapte bygninger fordelt på samfunnssektor

3.1.3 Tap – sosial miljøsammenheng

45 % av de undersøkte bygningene i Holmestrand er bondens bygninger, og i denne kategorien er tapsandelen 6 %, som for kommunen totalt. I kategorien arbeider, husmann, tjenestemann, hvor blant annet husmannsplassene inngår, er tapsandelen noe lavere, som i 1. og 2. omdrev

	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	6 %	7 %	11 %	7 %	0 %	14 %	10 %
Tapt 2. omdrev	10 %	2 %	3 %	8 %	0 %	4 %	4 %
Tapt 3. omdrev	8 %	5 %	6 %	0 %	0 %	5 %	6 %
Antall bygn 3. omdrev	66	126	188	12	1	22	415
Andel av totalt 3. omd	16 %	30 %	45 %	3 %	0 %	5 %	100 %

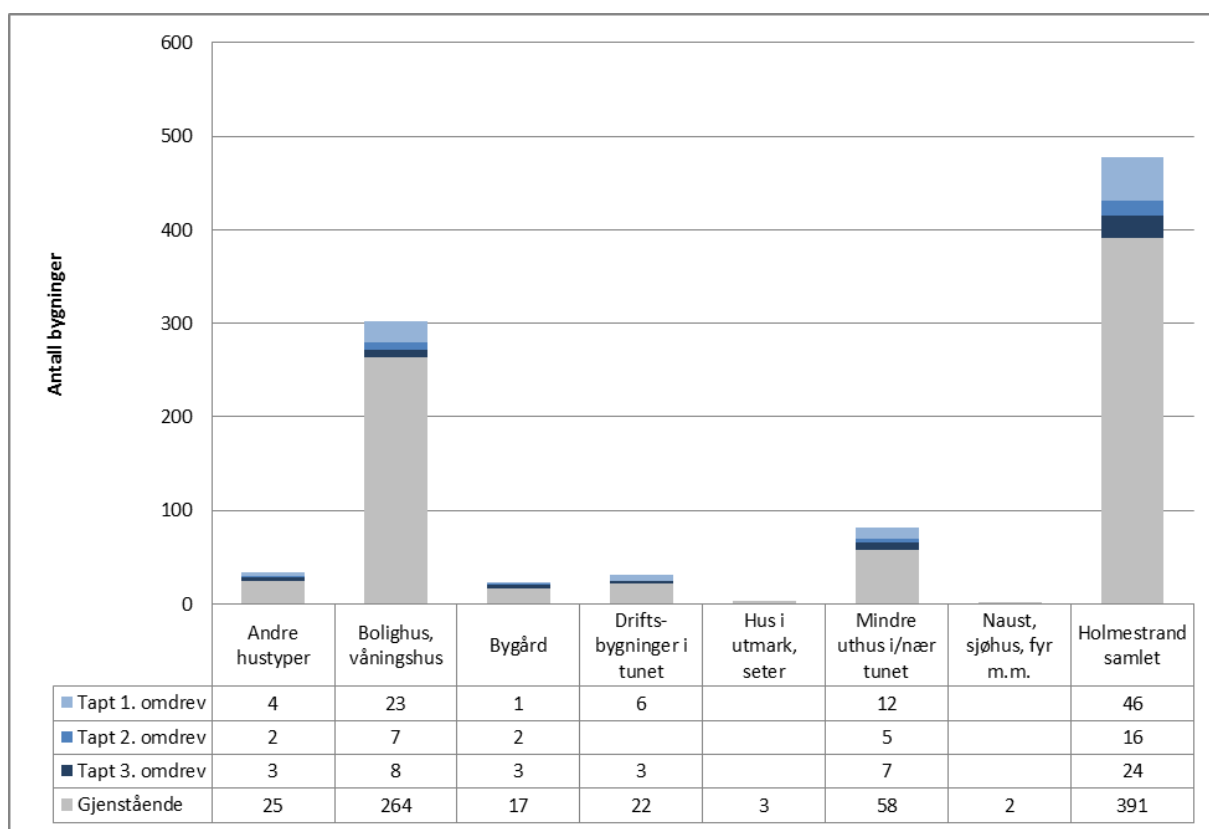
Figur 11: Tapte bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng

3.1.4 Tap – bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Tapsandelen for bolighus/våningshus er den samme som i 2. omdrev, og er lavere enn samlet tap i kommunen i 3. omdrev (3 % mot 6 %). Tapsandelen for driftsbygninger og mindre uthus i tunet har økt (henholdsvis fra 0 % til 12 % og 7 % til 11 %). 3 bygårder er gått tapt i perioden (15 %), én er brent og 2 er revet.

	Andre hustyper	Bolighus/våningshus	Bygård	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark/seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Tapt 1. omdrev	11 %	8 %	4 %	19 %	0 %	13 %	0 %	10 %
Tapt 2. omdrev	9 %	3 %	9 %	0 %	0 %	7 %	0 %	4 %
Tapt 3. omdrev	11 %	3 %	15 %	12 %	0 %	11 %	0 %	6 %
Antall bygn 3. omdrev	28	272	20	25	3	65	2	415
Andel av totalt 3. omd	7 %	66 %	5 %	6 %	1 %	16 %	0 %	100 %

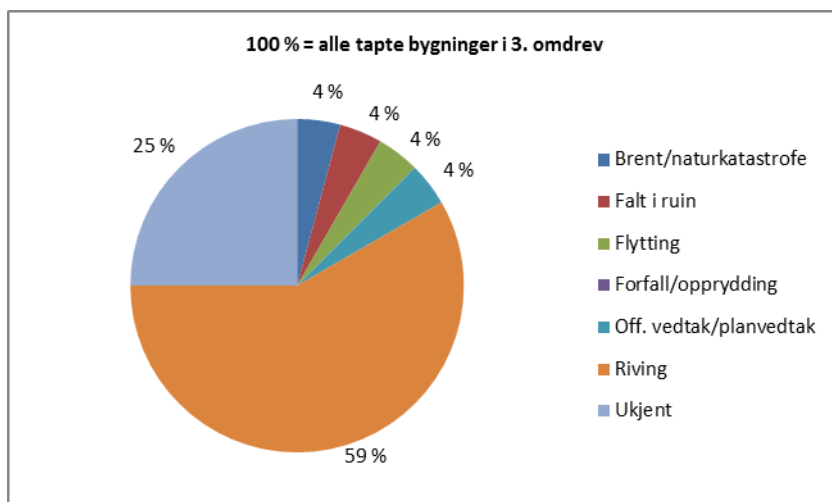

Figur 12: Tapte bygninger fordelt på bygningstype

3.1.5 Tapsårsaker

Følgende tapsårsaker blir registrert i felt: brent/naturkatastrofe, falt i ruin, flytting, forfall/opprydding, offentlig vedtak/planvedtak, riving og ukjent. Av de 24 bygningene som er tapt i Holmestrand i 3. omdrev er det én som er brent (4 %), én har falt i ruin (4 %), én er flyttet (4 %), 14 er revet (59 %), pluss én bygning som er revet om følge av offentlig vedtak/planvedtak (4 %). 6 tapte bygninger har ukjent tapsårsak (25 %). 7 av de tapte bygningene ble registrert som truet i 2. omdrev.

	Brent/naturkatastrofe	Falt i ruin	Flytting	Forfall/opprydding	Off. vedtak/planvedtak	Riving	Ukjent
Tapt 1. omdrev	0 %	0 %	0 %	24 %	0 %	49 %	27 %
Tapt 2. omdrev	29 %	0 %	0 %	24 %	0 %	47 %	0 %
Tapt 3. omdrev	4 %	4 %	4 %	0 %	4 %	59 %	25 %

Brent/naturkatastrofe	1
Falt i ruin	1
Flytting	1
Forfall/opprydding	0
Off. vedtak/planvedtak	1
Riving	14
Ukjent	6
Tap totalt	24

Figur 13: Tapsårsaker

07020107002: Fabrikbygningen på Blekvollen er opprinnelig fra slutten av 1800-tallet. Den er påbygd flere ganger, men er registrert som uendret siden SEFRAK-registreringen i 1992. Foto: EA/NIKU 2014

07020101018: 56 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune er endret. For bolighusene er andelen høyere (62 %). 22 % av boligene har mindre volumendringer, som dette inngangspartiet. Foto: ÅD/NIKU 2014

07020105047: 3 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand har fått større volumendringer etter den opprinnelige SEFRAK-registreringen i kommunen på begynnelsen av 1990-tallet. Foto: ÅD/NIKU 2014

3.2 Endringer av gjenstående bygninger

I dette kapitlet gjøres det rede for endringer på de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 5.

Av undersøkelsesgrunnlaget på 415 bygninger i 3. omdrev, er 391 bygninger gjenstående, slik det er gjort rede for i kapittel 3.1.1.

3.2.1 Endringer – samlet

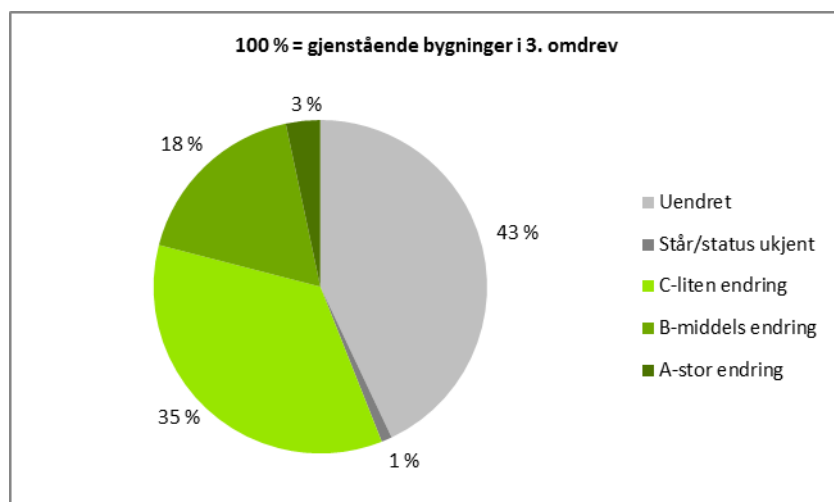
Det samlede antall endrete SEFRAK-bygninger (alle endringstyper) i Holmestrand i 3. omdrev er 219, det vil si 56 % av de gjenstående. Andelen har økt fra 31 % i 2. omdrev og 23 % i 1. omdrev.

Flesteparten av de endrete bygningene har den svakeste endringsgraden C-liten endring. Dette er samme mønster som i 1. og 2. omdrev. Andelen av de gjenstående bygningene i 3. omdrev med endringsgrad C er 35 %. 18 % av bygningene har endringsgrad B-middels endring og 3 % er registrert med A-stor endring. Mye av det alminnelige bygningsvedlikeholdet faller inn under endringstype C.

7 av bygningene er tilbakeført til eldre uttrykk. En av disse er registrert med B-middels endring, og 6 er registrert med C-liten endring. I ett tilfelle er deler av bygningen revet. Den er registrert som B-middels endret.

I 3. omdrev er det 4 bygninger i Holmestrand som er registrert med ukjent endringsgrad.

	A-stor endring	B-middels endring	C-liten endring	Alle endringer	Står/ukjent endringsgrad	Uendret
1. omdrev	1 %	7 %	15 %	23 %	6 %	71 %
2. omdrev	1 %	10 %	20 %	31 %	8 %	51 %
3. omdrev	3 %	18 %	35 %	56 %	1 %	43 %

Uendret	168
Står/ukjent endringsgrad	4
C-liten endring	137
B-middels endring	69
A-stor endring	13
Gjenstående 3. omdrev	391

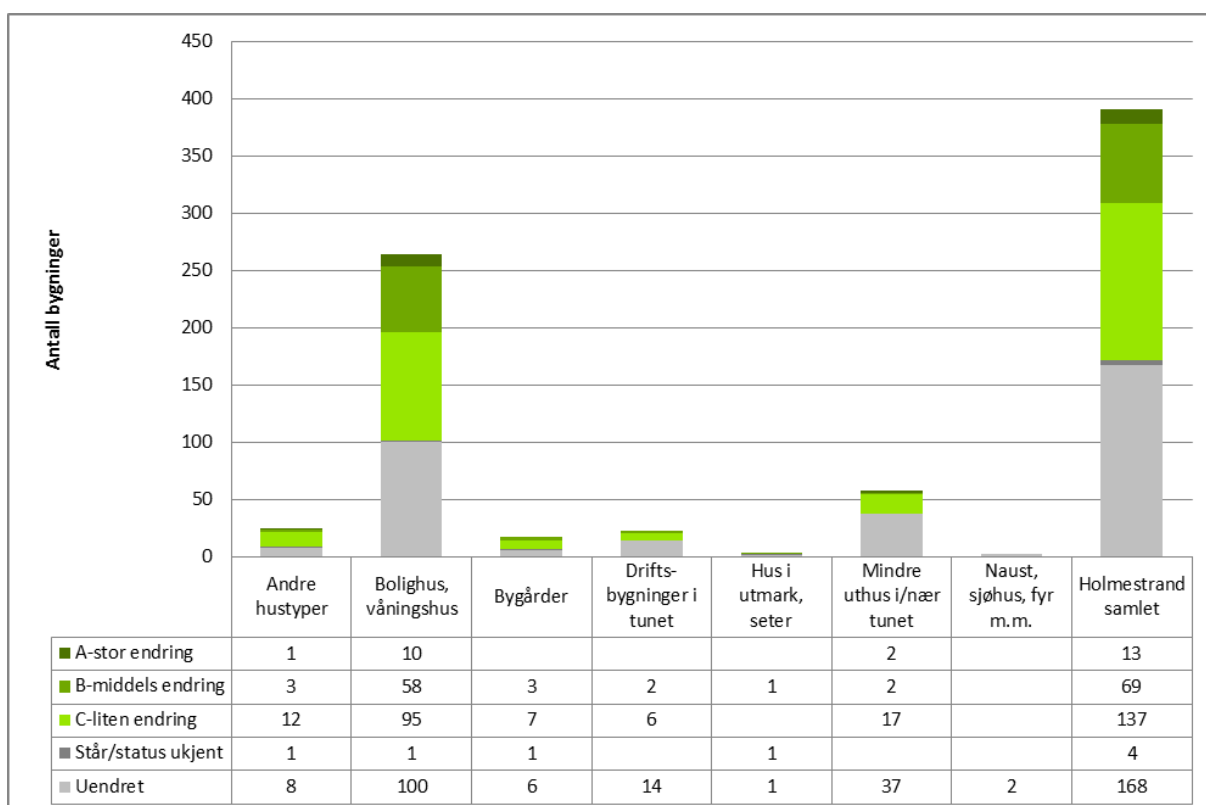
Figur 14: Endringer

3.2.2 Endring - bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune er det bygningsgruppen våningshus/bolighus som ligger høyest på endringsstatistikken (62 % endrete), mens bygårdene har den høyeste endringstakten (fra 27 % i 2. omdrev til 59 % i 3. omdrev). Av de 22 driftsbygningene er 36 % endret, og tilsvarende andel av de mindre uthusene er endret. Flesteparten av endringene er av minste grad, det vil si overflateendringer av fasade og tak, som tilsvarer mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet.

	Andre hustyper	Bolighus/våningshus	Bygårder	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark/seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Endringer 1. omdrev	31 %	27 %	27 %	12 %	0 %	8 %	0 %	23 %
Endringer 2. omdrev	45 %	37 %	27 %	16 %	0 %	13 %	0 %	32 %
Endringer 3. omdrev	64 %	62 %	59 %	36 %	33 %	36 %	0 %	56 %
A-stor endring	4 %	4 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	3 %
B-middels endring	12 %	22 %	18 %	9 %	33 %	3 %	0 %	18 %
C-liten endring	48 %	36 %	41 %	27 %	0 %	29 %	0 %	35 %
Antall gjenstående	25	264	17	22	3	58	2	391
Andel av gjenstående	6 %	68 %	4 %	6 %	1 %	15 %	1 %	100 %

Figur 15: Endringer fordelt på bygningstyper

3.3 Tilstand

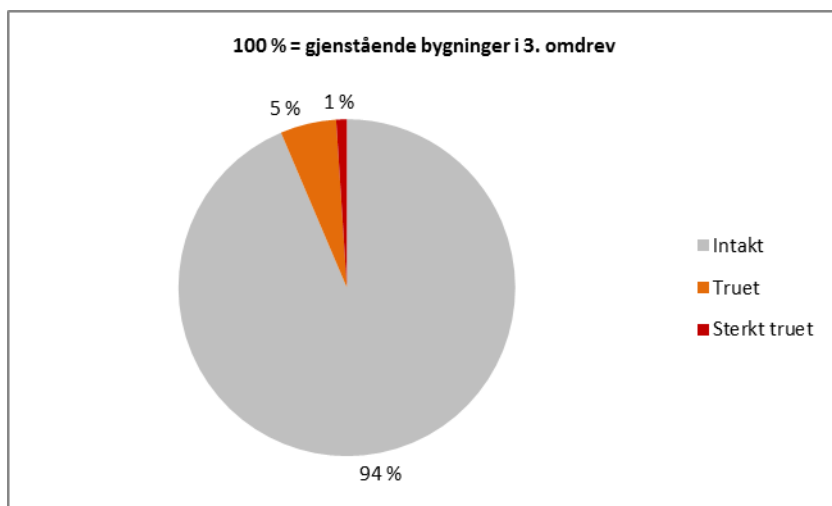
I dette kapitlet gjøres det rede for den bygningstekniske tilstanden for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 6.

Av undersøkelsesgrunnlaget på 415 bygninger i 3. omdrev, er 391 bygninger gjenstående, slik det er gjort rede for i kapittel 3.1.1.

3.3.1 Tilstand – samlet

I alt er 4 bygninger sterkt truet. Dette tilsvarer 1 % av de 391 gjenstående bygningene. I tillegg er 21 bygninger registrert som truet (5 %). I 2. omdrev var 6 % av de gjenstående bygningene sterkt truet.

Av de 25 bygningene som var truet i Holmestrand i 2. omdrev, er det 7 som er tapt i 3. omdrev, mens 3 er registrert som sterkt truet, og 8 er registrert med den mildere formen truet. 7 bygninger som var truet i 2. omdrev, er nå registrert som intakt. 13 av bygningene som var intakt i 2. omdrev, er truet i 3. omdrev, og 1 er sterkt truet.

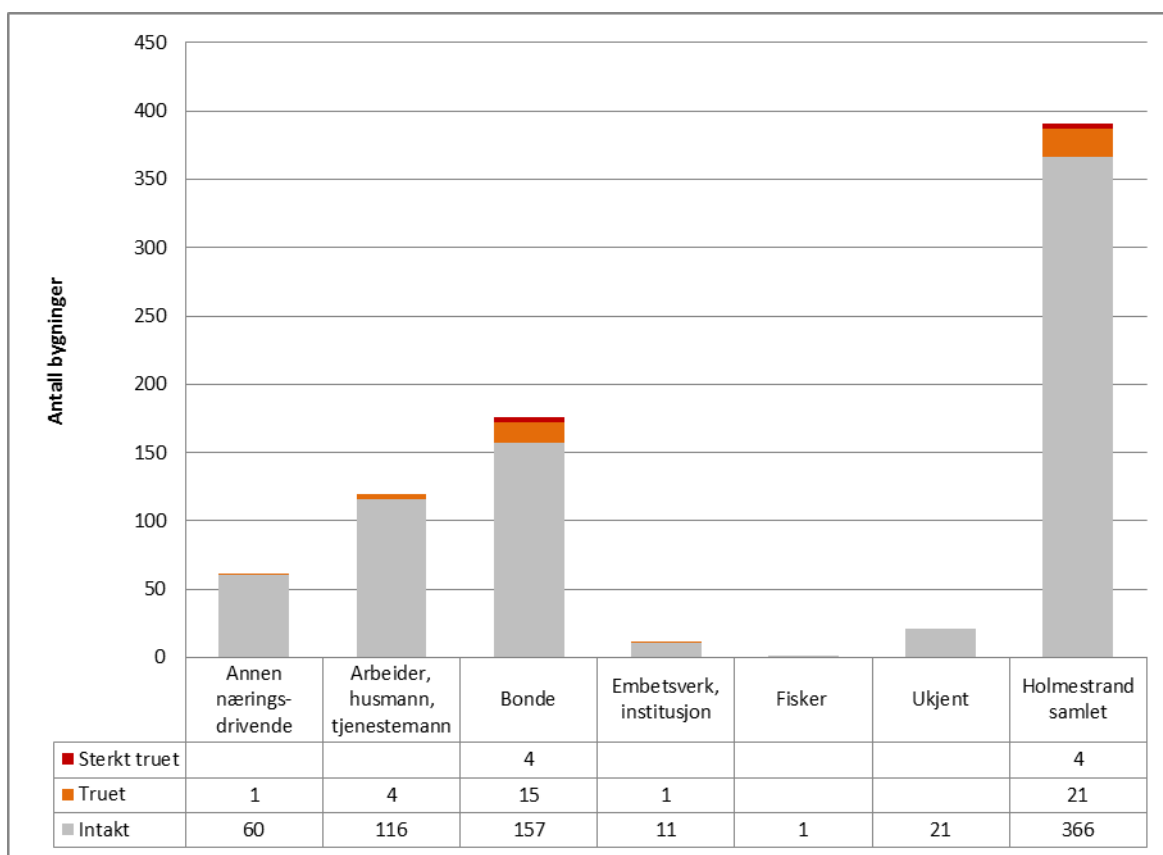
Intakt	366
Truet	21
Sterkt truet	4
Gjenstående 3. omdrev	391

Figur 16: Bygningstilstand

3.3.2 Tilstand – sosial miljøsammenheng

Bondens bygninger utgjør 45 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune i 3. omdrev, og alle de 4 bygningene som er sterkt truet i 3. omdrev tilhører denne kategorien (2 %). I tillegg er 9 % av bondens bygninger registrert som truet.

	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Sterkt truet 2. omdrev	0 %	3 %	11 %	8 %	0 %	0 %	6 %
Sterkt truet 3. omdrev	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	1 %
Truet 3. omdrev	2 %	3 %	9 %	8 %	0 %	0 %	5 %
Antall gjenstående	61	120	176	12	1	21	391
Andel av gjenstående	16 %	31 %	45 %	3 %	0 %	5 %	100 %

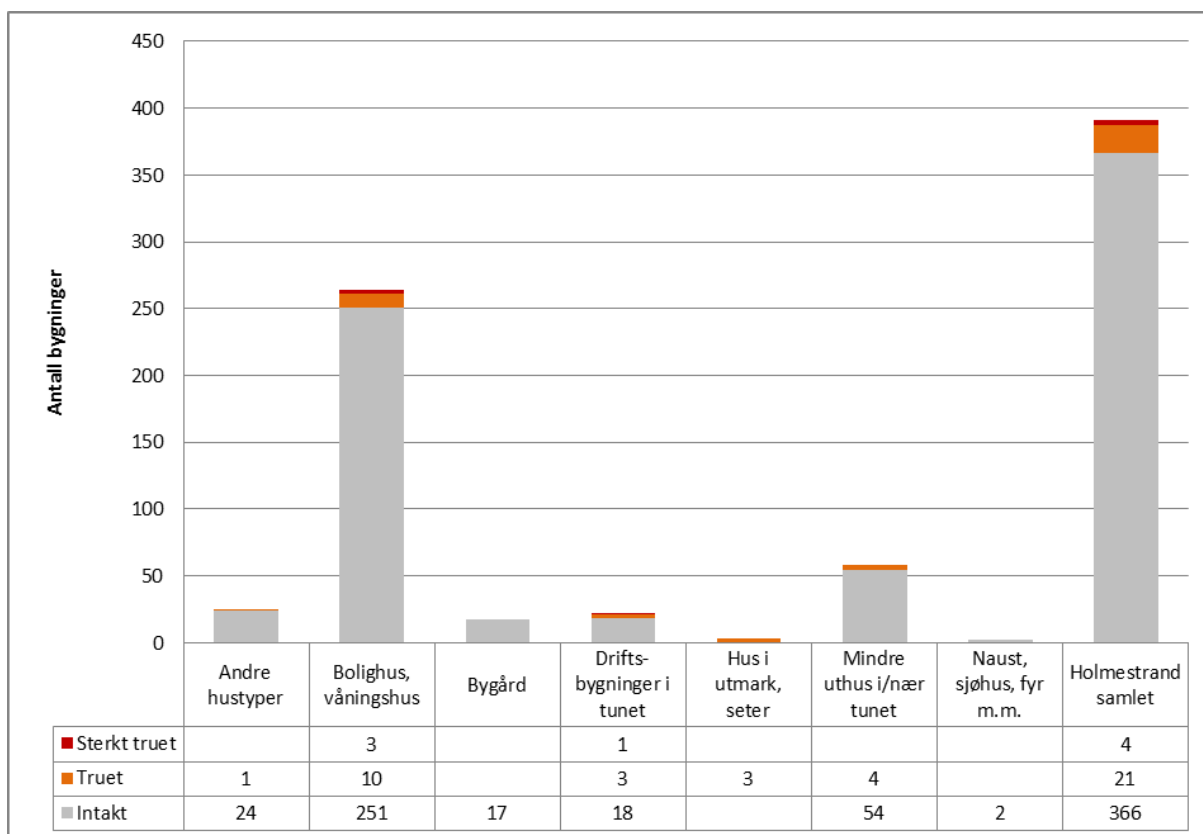
Figur 17: Bygningstilstand fordelt på sosial miljøsammenheng

3.3.3 Tilstand – bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Det er de større driftsbygningene i tunet (6 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand) som er mest utsatt for forfall i 3. omdrev, med 14 % truede og 5 % sterkt truede. Av de mindre uthusene i tunet (15 % av de gjenstående) er 7 % truet, men ingen er sterkt truet. Av bolighusene (68 % av de gjenstående) er 4 % truet og 1 % sterkt truet. Kun 3 utmarksbygninger er gjenstående i Holmestrand, og alle er registrert som truet.

	Andre hustyper	Bolighus/våningshus	Bygård	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark/seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Sterkt truet 2. omdrev	4 %	3 %	0 %	20 %	33 %	14 %	0 %	6 %
Sterkt truet 3. omdrev	0 %	1 %	0 %	5 %	0 %	0 %	0 %	1 %
Truet 3. omdrev	4 %	4 %	0 %	14 %	100 %	7 %	0 %	5 %
Antall gjenstående	25	264	17	22	3	58	2	391
Andel av gjenstående	6 %	68 %	4 %	6 %	1 %	15 %	1 %	100 %

Figur 18: Bygningstilstand fordelt på bygningstyper

4 Geografiske variasjoner

I dette kapitlet gjøres det rede for geografiske variasjoner av tap, endring og tilstand for SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune i 3. omdrev. De geografiske kategoriene som er analysert er områdene Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand, og tettbygd og spredtbygd områder. Se tabell i vedlegg 2 for detaljert resultatoversikt for alle registreringskretsene.

Ekeberg og Borgen	Gullhaug og Hillestad	Holmestrand	Tettbygd	Spredtbygd
201-215	216-311	101-107	101-105	106-202
			203-208	209
			210-214	215-303
			305-307	308-311

Oversikt over hvilke kretser som inngår i de geografiske kategoriene.

07020215005: Tapsandelen er høyere i spredtbygde enn i tettbygde områder i 3. omdrev. Foto: EA/NIKU 2014

07020210005: Tapsandelen i tettbygde områder er på 5 %, som i 2. omdrev. Foto: EA/NIKU 2014

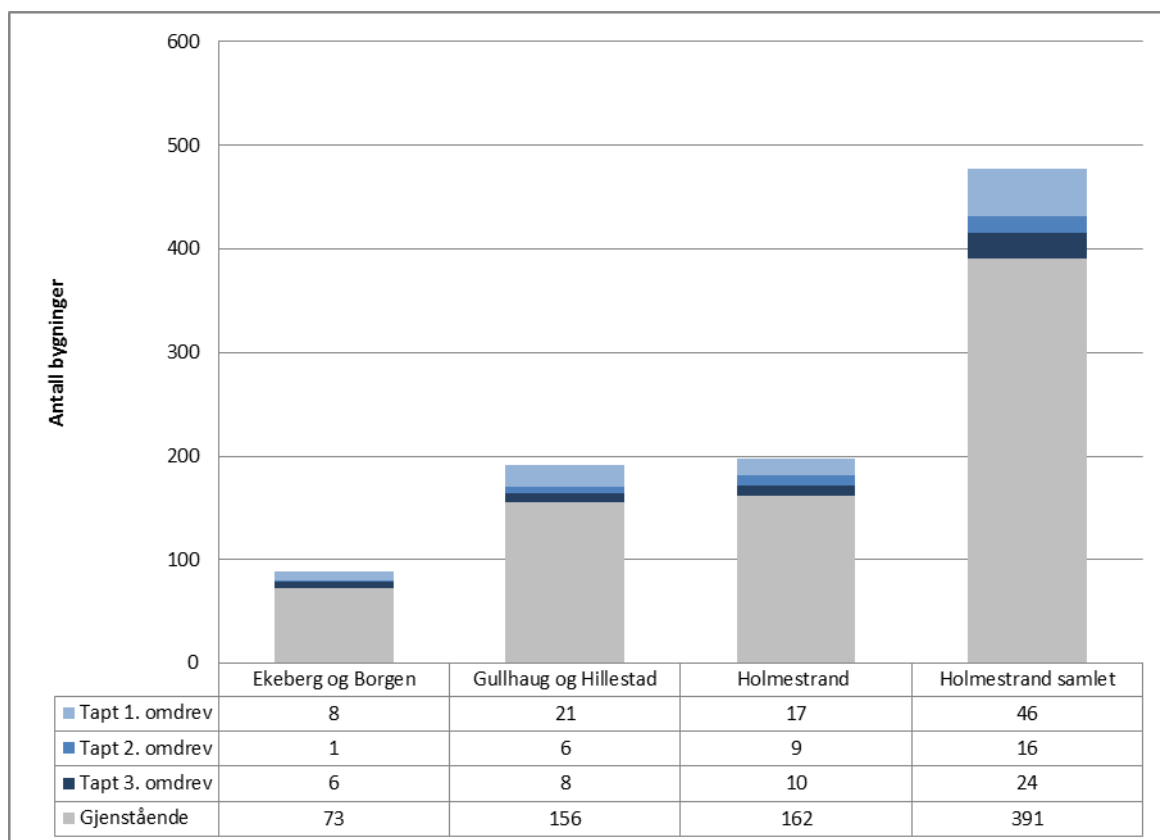
4.1 Tap og geografiske variasjoner

I dette kapitlet gjøres det rede for geografiske variasjoner for tap av SEFRAK-bygninger i Holmestrand kommune. Av undersøkelsesgrunnlaget på 415 bygninger i 3. omdrev, er 24 bygninger tapt, som tilsvarer en tapsandel på 6 %. Tapsprosenten i 3. omdrev i Holmestrand er dermed høyere enn i 2. omdrev, da den var på 4 %, men lavere enn i 1. omdrev, da den var på 10 %.

4.1.1 Tap – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

Tapsandelen har økt i forhold til 2. omdrev i området Ekeberg og Borgen (fra 1 % til 8 %) og Gullhaug og Hillestad (fra 4 % til 5 %), mens i Holmestrand by er tapsandelen uendret (6 %).

	Ekeberg og Borgen	Gullhaug og Hillestad	Holmestrand	Holmestrand samlet
Tapt 1. omdrev	9 %	11 %	8 %	10 %
Tapt 2. omdrev	1 %	4 %	6 %	4 %
Tapt 3. omdrev	8 %	5 %	6 %	6 %
Antall bygn 3. omdrev	79	164	172	415
Andel av totalt 3. omd	19 %	40 %	41 %	100 %

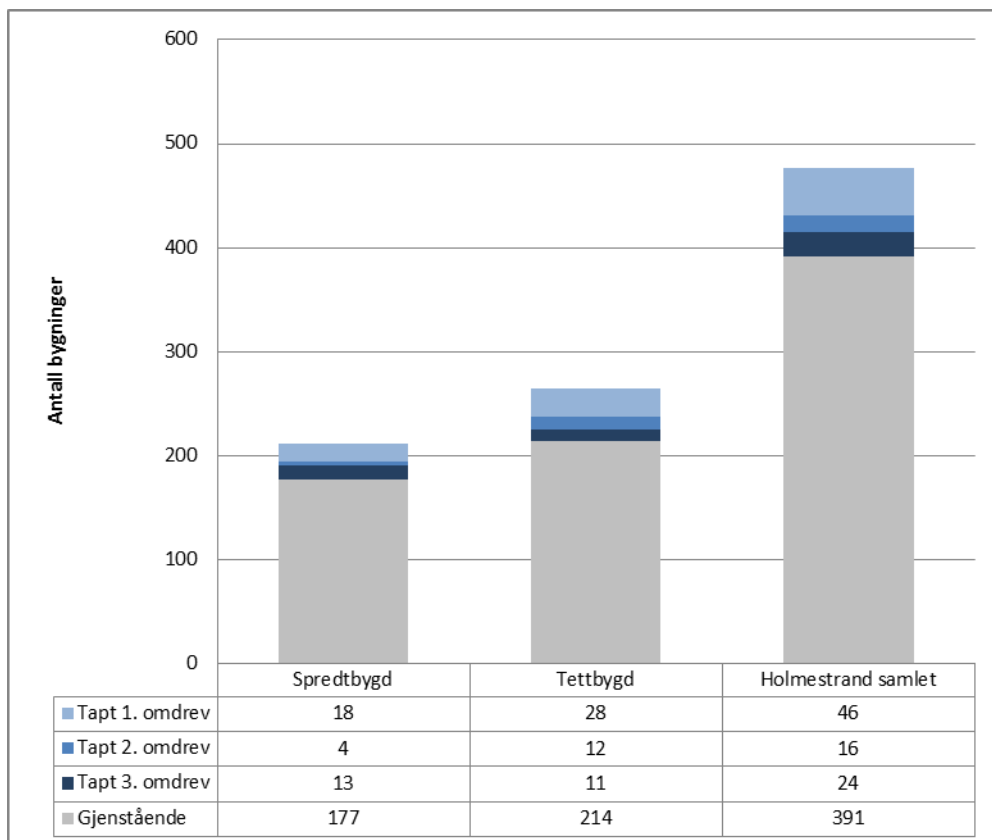

Figur 19: Tapte bygninger fordelt på områdene Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

4.1.2 Tap - tettbygd/spredtbygd

I motsetning til tidligere omdrev er tapsandelen i 3. omdrev høyere i spredtbygde enn i tettbygde områder (7 % mot 5 %).

	Spredtbygd	Tettbygd	Holmestrand samlet
Tapt 1. omdrev	9 %	10 %	10 %
Tapt 2. omdrev	2 %	5 %	4 %
Tapt 3. omdrev	7 %	5 %	6 %
Antall bygn 3. omdrev	190	225	415
Andel av totalt 3. omd	46 %	54 %	100 %

Figur 20: Tapte bygninger fordelt på tettbygde og spredtbygde områder

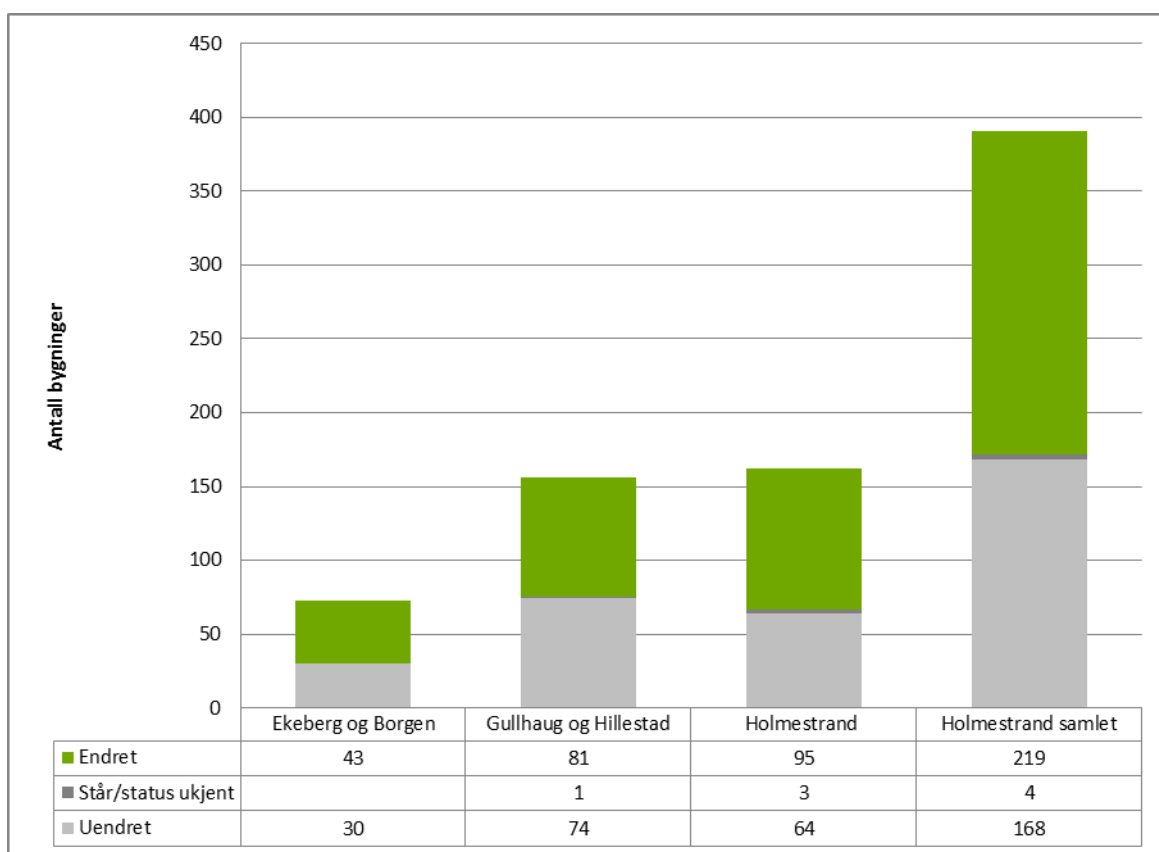
4.2 Endringer og geografiske variasjoner

I dette kapitlet gjøres det rede for geografiske variasjoner av endring for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune. I 3. omdrev er 56 % av de gjenstående bygningene endret (alle endringstyper).

4.2.1 Endring – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

Endringsandelen er noe høyere i områdene Ekeberg, Borgen og Holmestrand by (59 %) enn i Gullhaug og Hillestad (52 %).

	Ekeberg og Borgen	Gullhaug og Hillestad	Holmestrand	Holmestrand samlet
Endringer 1. omdrev	27 %	18 %	25 %	23 %
Endringer 2. omdrev	31 %	26 %	38 %	32 %
Endringer 3. omdrev	59 %	52 %	59 %	56 %
Antall gjenstående	73	156	162	391
Andel av gjenstående	19 %	40 %	41 %	100 %

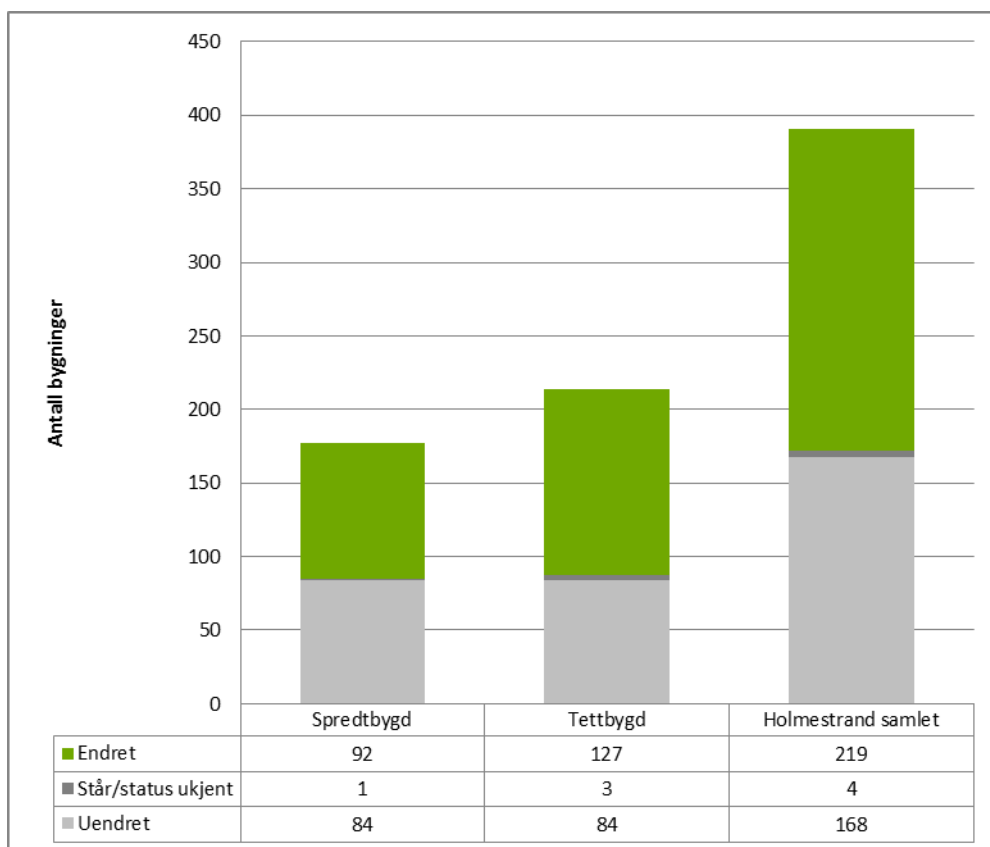

Figur 21: Endringer fordelt på områdene Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

4.2.2 Endring - tettbygd/spredtbygd

Tettbygde områder har høyere endringsandel enn spredtbygde (59 % mot 52 %).

	Spredtbygd	Tettbygd	Holmestrand samlet
Endringer 1. omdrev	19 %	26 %	23 %
Endringer 2. omdrev	26 %	36 %	32 %
Endringer 3. omdrev	52 %	59 %	56 %
Antall gjenstående	177	214	391
Andel av gjenstående	45 %	55 %	100 %

Figur 22: Endringer fordelt på tettbygde og spredtbygde områder

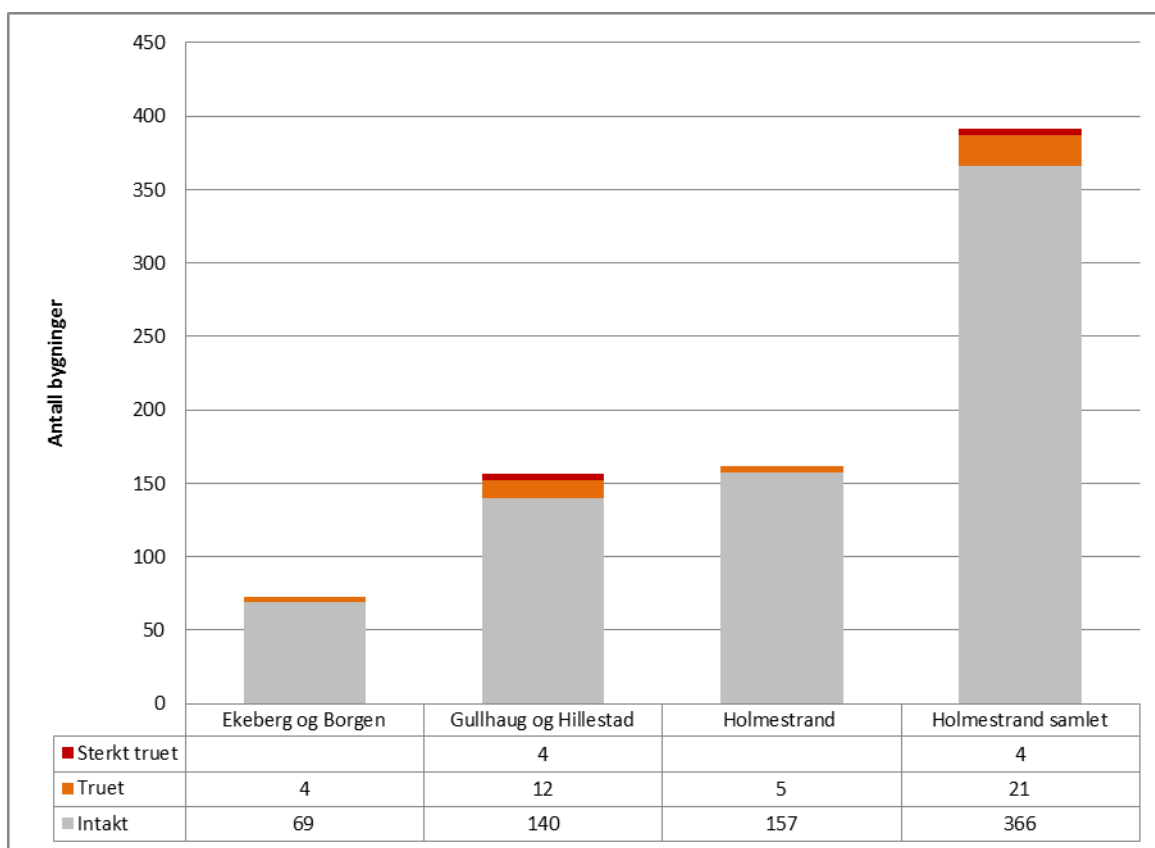
4.3 Tilstand og geografiske variasjoner

I dette kapittelet gjøres det rede for geografiske variasjoner når det gjelder tilstanden for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Holmestrand kommune. 1 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev er sterkt truet. Dette er en lavere andel enn i 2. omdrev, da andelen sterkt truete var på 6 %. I tillegg er 5 % registrert som truet i 3. omdrev.

4.3.1 Tilstand – områder: Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

Gullhaug og Hillestad er områdene med høyest andel truete og sterkt truete bygninger i 3. omdrev (11 % mot 5 % i Ekeberg og Borgen og 3 % i Holmestrand by), mens det i 2. omdrev var Ekeberg og Borgen som hadde flest truete (9 %).

	Ekeberg og Borgen	Gullhaug og Hillestad	Holmestrand	Holmestrand samlet
Sterkt truet 2. omdrev	9 %	8 %	2 %	6 %
Sterkt truet 3. omdrev	0 %	3 %	0 %	1 %
Truet 3. omdrev	5 %	8 %	3 %	5 %
Antall gjenstående	73	156	162	391
Andel av gjenstående	19 %	40 %	41 %	100 %

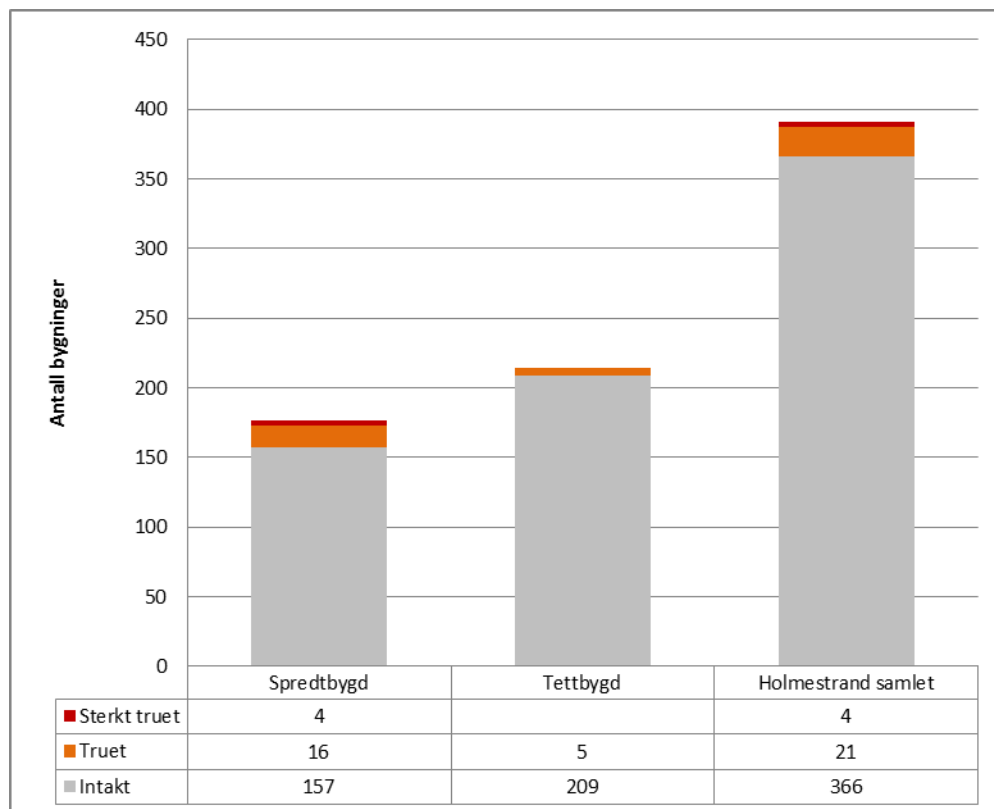

Figur 23: Bygningstilstand fordelt på områdene Ekeberg og Borgen, Gullhaug og Hillestad, Holmestrand

4.3.2 Tilstand – tettbygd/spredtbygd

Som i 2. omdrev er det en høyere andel av truete og sterkt truete bygninger i spredtbygde områder enn i tettbygde (11 % mot 2 %).

	Spredtbygd	Tettbygd	Holmestrand samlet
Sterkt truet 2. omdrev	10 %	3 %	6 %
Sterkt truet 3. omdrev	2 %	0 %	1 %
Truet 3. omdrev	9 %	2 %	5 %
Antall gjenstående	177	214	391
Andel av gjenstående	45 %	55 %	100 %

Figur 24: Bygningstilstand fordelt på tettbygde og spredtbygde områder

5 Utvikling og tendenser

5.1 Utviklingen i kommunen

Befolkning og bosetting

Folketallet i Holmestrand kommune var i 2014 på 10 456. Mellom første kontrollregistrering i 2004 og andre i 2009 steg folketallet med 500 personer, og fra 2009 til 2014 med ytterlige 456. I følge Statistisk sentralbyrås tall for framskrevet folkemengde ved middels nasjonal vekst, vil folketallet i Holmestrand kommune ha steget til 13 788 innbyggere i 2040. Andel av befolkningen i tettbygde strøk har steget fra 84 % i 2004 og 2009 til 85 % i 2014.¹² Når det gjelder fremtidig boligutbygging i Holmestrand heter det i kommuneplanens samfunnsdel at etterspørselen etter sentrumsnære boliger, og særlig leiligheter, har økt de senere årene, og at det er utbyggingspotensial både i sentrum og nærliggende områder gjennom fortetting og utvikling av nye bydeler.¹³

Geografisk er kommunen delt i to nivåer av en forkastning som følger kystlinjen. Bysentrum ligger under og langsmed fjellet, mens resten av kommunen strekker seg vestover fra platået. Jordbruk og industri er viktige næringsveier, men det er også utstrakt arbeidspendling til Tønsberg, Drammen og Oslo. Vestfoldbanen har stoppested i sentrum, mens E18, som tidligere gikk tvers gjennom byen, ble lagt i tunell i 1983 og lenger vest i kommunen i 2001.¹⁴

Kulturminner og planforhold

Holmestrand kommune har tilgjengelige kopier av SEFRAK-skjemaer og -kart, samt tilgang til SEFRAK-opplysninger i Matrikkelen. SEFRAK-registeret har vært sjekket ved byggesaker og plansaker. Kommunen er tilknyttet Kartportalen for 12-kommunesamarbeidet i Vestfold, der SEFRAK-registreringene er tilgjengelige.

I kommuneplanens samfunnsdel fremheves målet om å ta vare på bygningsarven i «Den gamle trebyen» i Holmestrand sentrum, slik det ble fremsatt i kommunedelplan for bysentrum fra 2001. Som aktuelle tiltak for bevaring nevnes informasjon, pålegg om vedlikehold av trebygninger og samarbeid med ideelle organisasjoner.¹⁵ I planforslag til arealdelen til kommende kommuneplan 2015-2027 er det satt som mål for by- og tettstedsutviklingen i kommunen at kulturminner blir tatt vare på og brukes aktivt i stedsutviklingen.¹⁶

I kommuneplanens arealdel heter det at bevissthet rundt kulturlandskapsverdier vil gjenspeiles i kommunens arealforvaltning. Kulturlandskapet i Hillestadområdet fremheves som spesielt verdifullt, med historiske gårdsmiljø, hvor hovedhus, røde låver og diverse uthus utgjør karakteristiske firkanttun, med innslag av SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Det forventes at problemet med lite hensiktsmessige driftsbygninger og kostbart vedlikehold vil øke, ettersom gårdsdrifter slås sammen til større driftsenheter og antall aktive bønder har sunket. Det fremheves at driftsbygningene på gårdstunet utgjør en viktig del av kulturlandskapet og bygdas identitet, og at det er et mål at verdifulle bygningsmiljø i landbruket ivaretas både gjennom tradisjonell og ny bruk. Videre heter det at ved bruksendring av disse bygningene skal bruken blant annet ikke være i strid

¹² Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>. Lest 03.09.14

¹³ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Strategiplan (samfunnsdel), s 10.

¹⁴ Holmestrand kommunes hjemmeside: www.holmestrand.kommune.no. Lest 11.12.14

¹⁵ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Strategiplan (samfunnsdel), s 12.

¹⁶ Kommuneplanens arealdel 2015-2027. Planbeskrivelse med konsekvensutredning av arealinnspill. Holmestrand. Forslag datert 29.08.14, s 3.

med viktige kulturminneinteresser, og at virksomheten heller bør bidra til bevaring enn å ødelegge bygningene gjennom dårlig tilpasset ombygging eller nybygg.¹⁷ I retningslinjene for kommunedelplan for Hillestadområdet heter det at det kan gis tillatelse til bruksendring av driftsbygninger som ledd i bevaring av gårdstunet i jordbrukets kulturlandskap, forutsatt at bruksendringen ikke har negative konsekvenser for omgivelsene og at bygningens historiske eksteriør ikke endres vesentlig.¹⁸

Registrering av kulturminner i kommunen ble igangsatt av Botne historielag i samarbeid med kulturkontoret i 2010. Prosjektet heter «Kulturminneregistrering», og målet er å gjøre registreringene tilgjengelig på internett.¹⁹

Holmestrand inngår i Riksantikvarens NB!-register over byer og tettsteder med kulturmiljøer av nasjonal interesse. Bebyggelsen fra Holmestrand kirke og sørover på begge sider av Kirkegata er definert som område av nasjonal interesse, med et sammenhengende eldre bymiljø skjermet fra moderne gjennomgangstrafikk, klemt mellom jernbanen og fjellet, og med bygninger fra 1700- og 1800-tallet, blant annet Fattighuset fra 1762 og Politistasjonen fra 1864, som begge er fredet.

Planstatus for undersøkte bygninger i kommunen

3 av bygningene som inngår i 3. omdrev av kontrollregistreringen i Holmestrand kommune er fredet. Én av disse er middels endret (B-endring). Holmestrand kommune var i 2014 i gang med et Geovekstprosjekt for vektorisering av sine rundt 100 planer. Arbeidet er planlagt ferdig i 2015. Fram til dette arbeidet er ferdig er det svært vanskelig og tidkrevende å få oversikt over planstatus for de SEFRAK-registrerte bygningene. Vi derfor ikke hatt mulighet til å registrere kommunalt vern etter plan- og bygningsloven i Holmestrand.

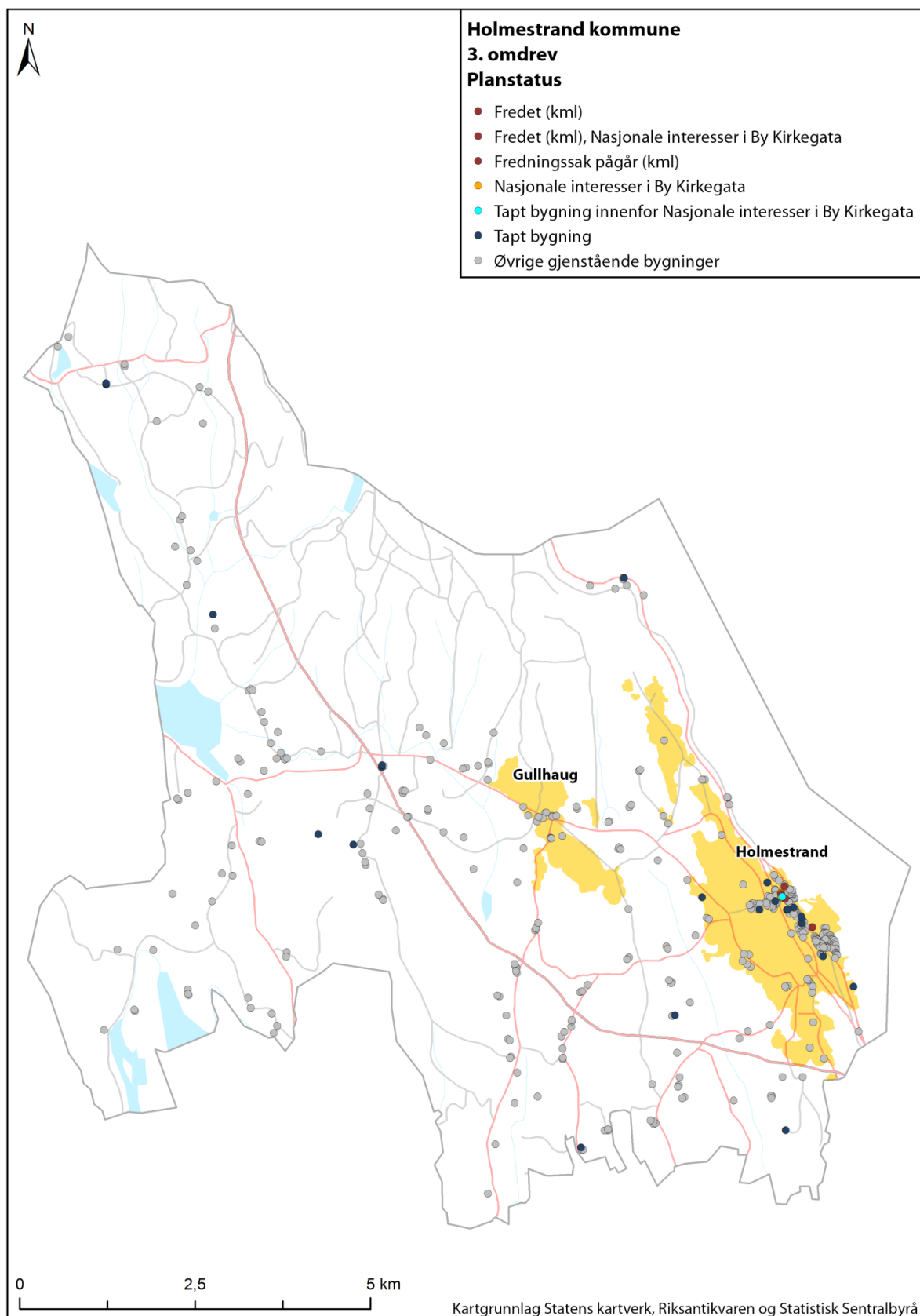

07020103009: Det fredete herskaps huset i Skolegt. 1 ble bygd på 1700-tallet som våningshus på Nedre Gausen. Bygningen er registrert som uendret i alle tre omdrev av kontrollregistreringen. Foto: ÅD/NIKU 2014

¹⁷ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Planbeskrivelse arealdelen, s 10-12.

¹⁸ Utfyllende bestemmelser og retningslinjer til kommuneplanens arealdel 2011-2023. Holmestrand bystyre sak 053/11, § 57.

¹⁹ Holmestrand kommunes hjemmeside: www.holmestrand.kommune.no. Lest 11.12.14

5.2 Tendenser i trusselbildet

24 SEFRAK-bygninger er tapt i Holmestrand kommune i 3. omdrev. Dette tilsvarer en tapsandel på 6 %, som er høyere enn i 2. omdrev (4 % tap), men lavere enn i 1. omdrev, da tapsandelen i Holmestrand var på 10 %. 7 av de tapte bygningene ble registrert som truet i 2. omdrev. Andelen endrete bygninger har økt markant siden 2. omdrev (fra 31 % til 56 %), men andelen sterkt endrete bygninger (3 %) er lav i forhold til andelen bygninger med små endringer (35 %).

For bolighus og våningshus er tapsandelen uendret siden 2. omdrev og lavere enn gjennomsnittstapet i kommunen i 3. omdrev (3 % mot 6 %). Bygningstilstanden for denne bygningsgruppen er relativt bra (1 % sterkt truet), men våningshus og bolighus ligger høyest på endringsstatistikken (62 % endrete). Lav tapsandel og god bygningstilstand, kombinert med mange endringer, tyder på bruk og vedlikehold. 3 av til sammen 20 bygårder er gått tapt i perioden (15 %). Dette er imidlertid bygningsgruppen med den høyeste endringstakten (fra 27 % i 2. omdrev til 59 % i 3. omdrev), noe som tyder på økt aktivitet når det gjelder vedlikehold av bygårdene.

Av de større driftsbygningene i gårdstunene er 3 av i alt 25 gått tapt i 3. omdrev (12 %), og det er også denne bygningstypen som er mest utsatt for forfall (14 % truede og 5 % sterkt truede), noe som tyder på funksjonstømming, og at dagens landbruksdrift krever nye og tidsmessige driftsbygninger. I Holmestrand, som ligger sentralt på Østlandet, er det liten grad av fraflytting fra gårdstun, men det er vanlig at driftsenheter slås sammen,²⁰ og dermed går flere driftsbygninger ut av bruk. Dette inntrykket forsterkes ved at det i motsetning til tidligere omdrev er høyere andel tapte og truede bygninger i spredtbygde enn i tettbygde områder. Utmarksbygninger fra før 1900 er en marginal bygningsgruppe i Holmestrand, med kun tre registrerte ved oppstart av kontrollregistreringene. Ingen av dem er tapt, men alle tre er registrert som truet. Utmarksbygninger er en spesielt utsatt bygningstype, ettersom det er slutt med fôrsanking i utmarka og seterdriften er marginalisert.

07020311005: I kommuneplanen fremheves kulturlandskapet med gårdsbrukene i Hillestadområdet som spesielt verdifullt. Driftsbygningen på Odderud er registrert som uendret og intakt i alle tre omdrev. Foto: ÅD/NIKU 2014

²⁰ Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Planbeskrivelse arealdelen, s 11

6 Samlet resultatoversikt MOV 2014

I dette kapittelet gjøres det rede for det samlede resultatet av kontrollregistreringen i 3. omdrev for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg kommune.

Det samlede antall bygninger i undersøkelsesgrunnlaget i 3. omdrev var 2770. I 2. omdrev var det samlede antallet 2912 og i 1. omdrev 3403. Gjenstående bygninger i 3. omdrev er 2628.

6.1 Kvantitative forandringer

Til sammen er 142 bygninger tapt i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg kommune i 3. omdrev. Dette tilsvarer en tapsandel på 5 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev og et årlig tap på 1 %. Til sammenligning var tapsandelen på 5 % i 2. omdrev og 14 % i 1. omdrev.

80 bygninger er sterkt endret (A-endring). Dette tilsvarer 3 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev. 451 bygninger er middels endret (B-endring). Dette tilsvarer 17 %. Flesteparten av de endrete bygningene, nærmere bestemt 837, er registrert med minste endringsgrad (C-endring), noe som tilsvarer 32 % av de gjenstående. Av de sterkt endrete bygningene (A-endring) er det 5 hvor deler av huset er revet, og av de middels endrete bygningene (B-endring), er det 21 hvor deler av huset er revet, og 11 som er tilbakeført til eldre uttrykk. I tillegg er det 14 av de lite endrete bygningene (C-endring) som er tilbakeført til eldre uttrykk, og en som er dokumentert stilhistorisk tilbakeført.

44 bygninger er sterkt truet. Dette tilsvarer 2 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev. I tillegg er 188 bygninger registrert som truet. Dette tilsvarer 7 %, som er samme andel som i 2. omdrev.

Til sammen er 265 bygninger tapt, sterkt truet og sterkt endret (A-endring) i 3. omdrev (en av bygningene er både sterkt endret og sterkt truet). Dette utgjør 10 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev.

1027 bygninger er uendret og ikke truet. Dette tilsvarer 40 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev.

Kommunevise variasjoner

Tapsprosenten er høyest i Samnanger kommune (7 %). Deretter kommer Holmestrand (6 %) og Sarpsborg (5 %), mens Bø ligger best an i 3. omdrev (3 %). Det samme mønsteret så man også i 2. omdrev.

Når det gjelder tilstanden for de gjenstående bygningene, er det størst andel sterkt truede SEFRAK-bygninger i Bø og Sarpsborg kommune (2 %), og lavest andel i Samnanger kommune (0 %), mens Holmestrand har 1 % sterkt truede.

Sarpsborg kommune har høyest andel endrete bygninger av de fire kommunene (58 %). Deretter følger Holmestrand (56 %) og Samnanger (48 %), mens Bø har lavest andel endrete (40 %).

Andelen SEFRAK-bygninger som er uendret og intakt har sunket i alle fire kommuner. I Sarpsborg har andelen intakte og uendrete sunket fra 42 % til 31 %, i Holmestrand fra 47 % til 38 %, i Samnanger fra 45 % til 41 %, og i Bø fra 57 % til 50 %.

Samlet resultatoversikt MOV 2014

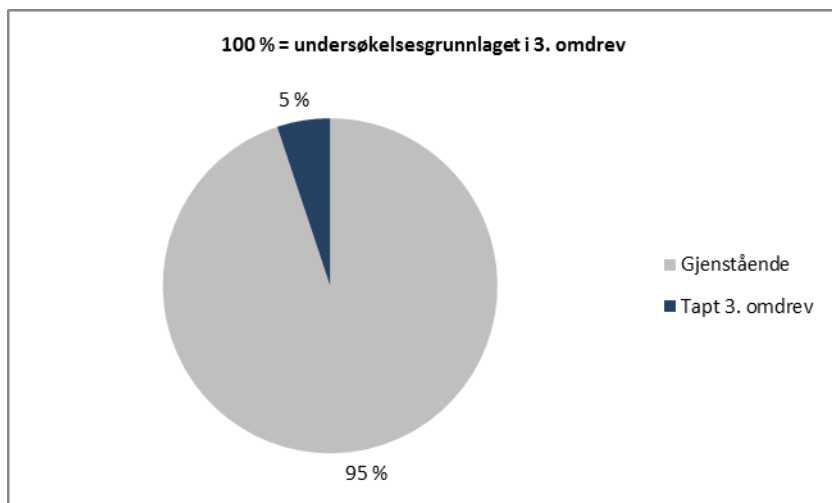
Kommune	Under-søkt 1. omd	Tapt 1. omdrev		Under-søkt 2. omd	Tapt 2. omdrev		Under-søkt 3. omd	Tapt 3. omdrev		Snitt tap pr år 3. omdrev		Gjenstående 3. omd
		Antall	%		Antall	%		Antall	%	Antall	%	
Bø	803	111	14 %	692	29	4 %	663	21	3 %	4,2	0,6 %	642
Holmestrand	477	46	10 %	431	16	4 %	415	24	6 %	4,8	1,2 %	391
Samnanger	468	102	22 %	366	21	6 %	345	23	7 %	4,6	1,3 %	322
Sarpsborg	1655	232	14 %	1423	76	5 %	1347	74	5 %	14,8	1,1 %	1273
Samlet 2014	3403	491	14 %	2912	142	5 %	2770	142	5 %	28,4	1,0 %	2628

Samlet resultat for tap i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg 1., 2. og 3. omdrev

Kommune	Gjenstående 3. omdrev	A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%		Antall	%	Antall	%
Bø	642	17	3 %	77	12 %	160	25 %	12	13	2 %	55	9 %
Holmestrand	391	13	3 %	69	18 %	137	35 %	4	4	1 %	21	5 %
Samnanger	322	12	4 %	60	19 %	82	25 %	8	1	0 %	26	8 %
Sarpsborg	1273	38	3 %	245	19 %	458	36 %	23	26	2 %	86	7 %
Samlet 2014	2628	80	3 %	451	17 %	837	32 %	47	44	2 %	188	7 %

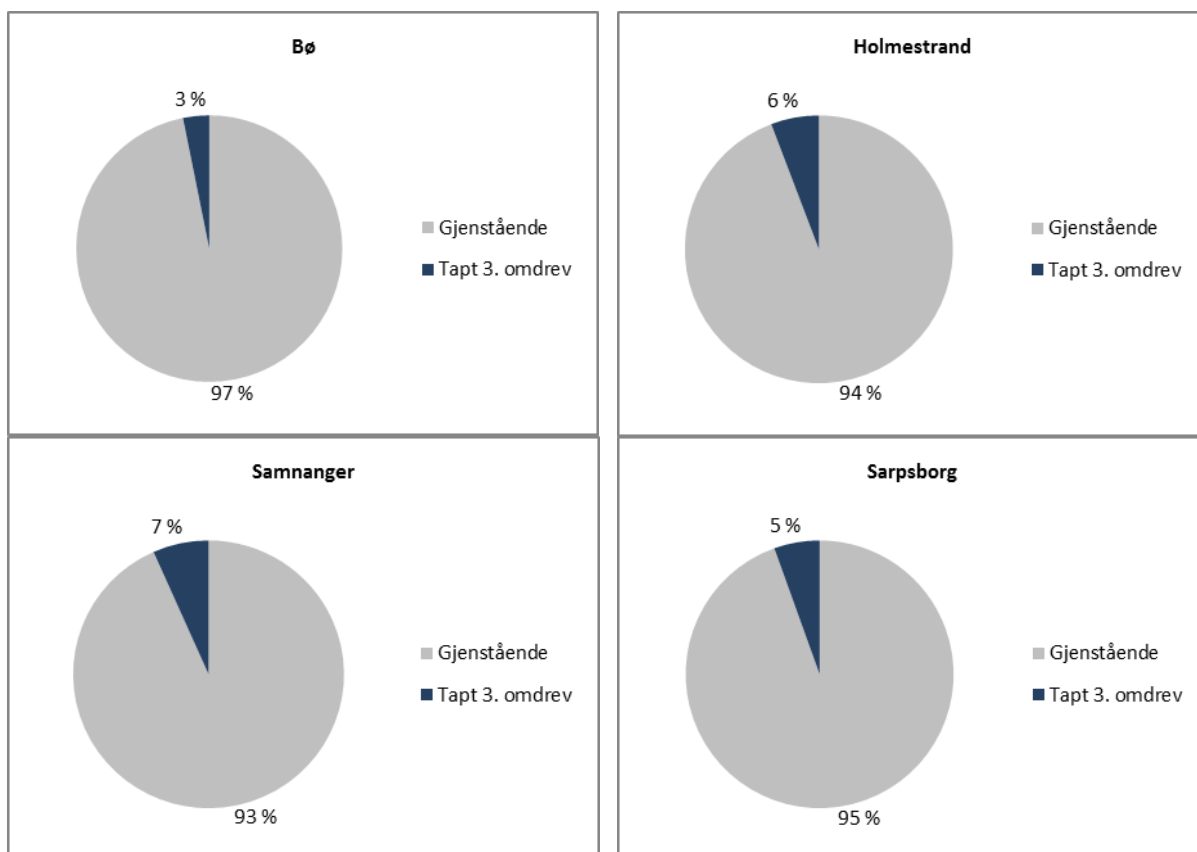
Samlet resultat for endringer og tilstand i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg 3. omdrev

Samlet resultat tap

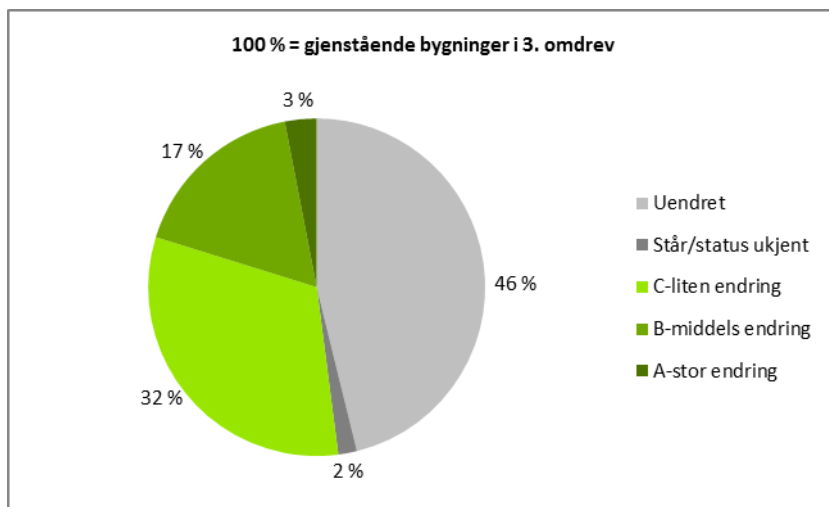
Totalt 3. omdrev	2770
Tapt 3. omdrev	142
Gjenstående	2628

Figur 25: Tapte og gjenstående bygninger. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

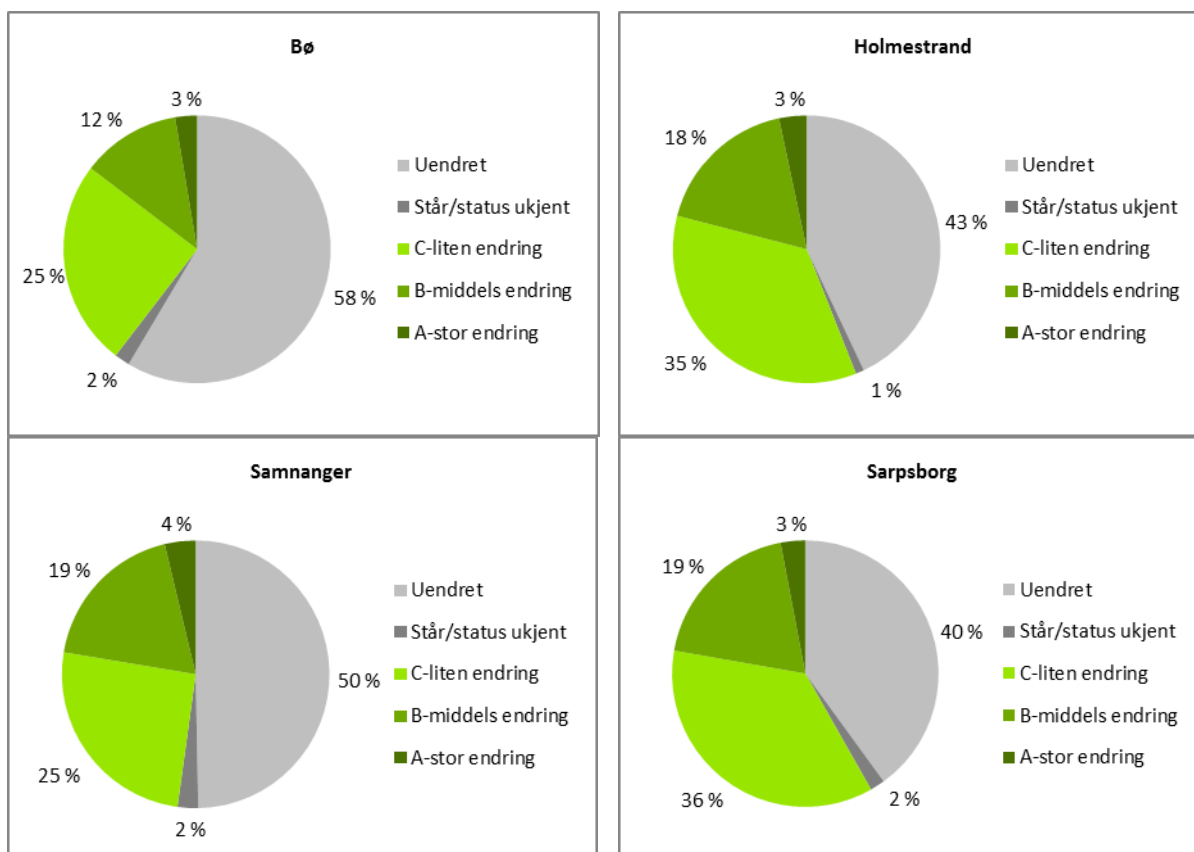
Figur 26: Tapte og gjenstående bygninger. Kommunevis resultat

Samlet resultat endring

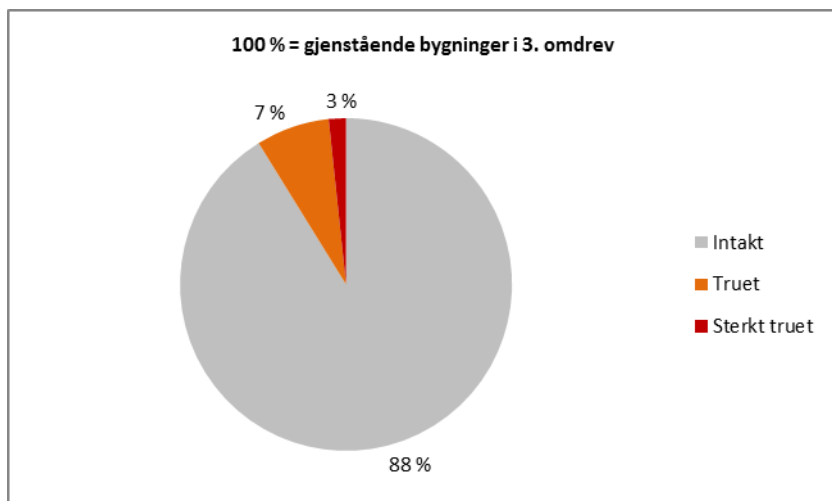
Uendret	1213
Står/ukjent endringsgrad	47
C-liten endring	837
B-middels endring	451
A-stor endring	80
Totalt 3. omdrev	2628

Figur 27: Endringer. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

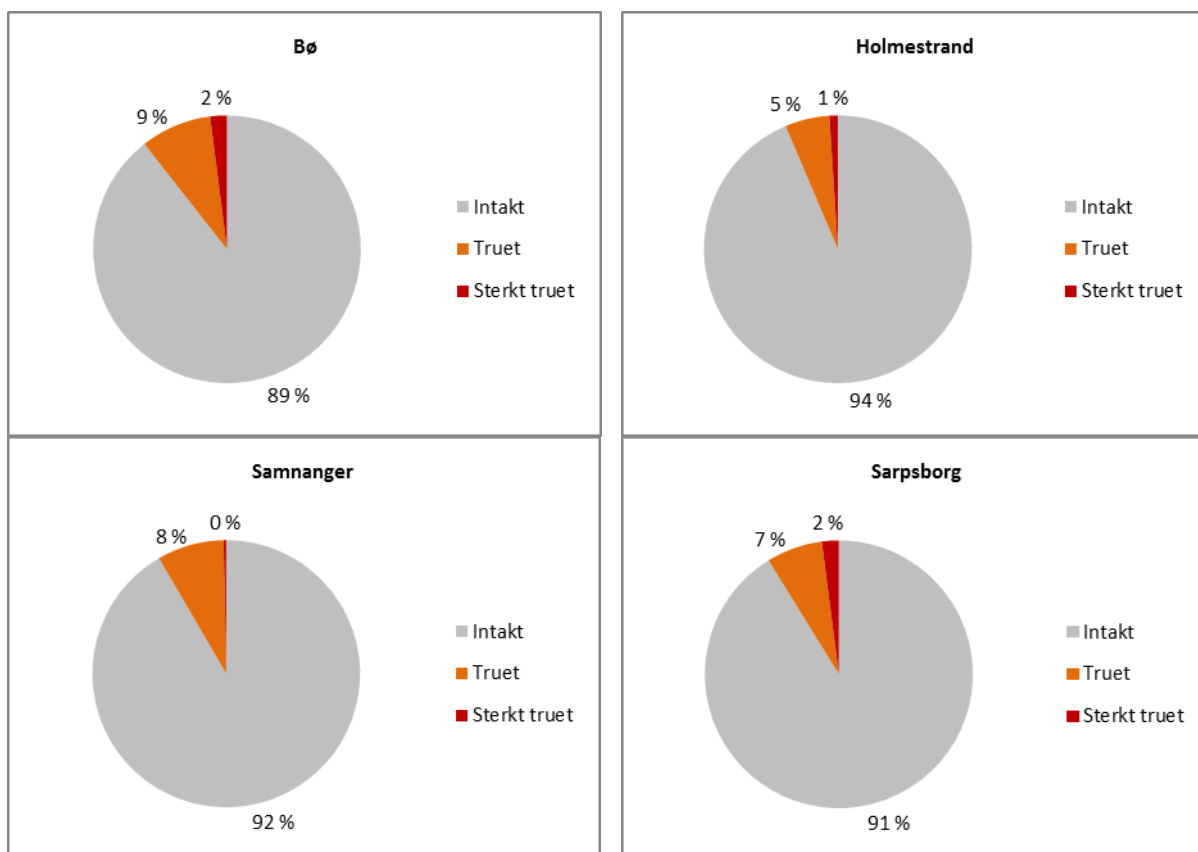
Figur 28: Endringer. Kommunevise resultat

Samlet resultat tilstand

Intakt	2396
Truet	188
Sterkt truet	44
Totalt 3. omdrev	2628

Figur 29: Bygningstilstand. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

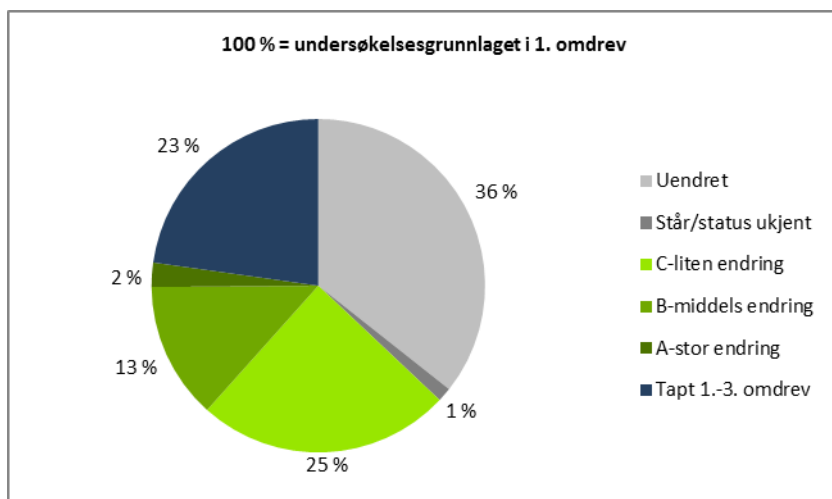

Figur 30: Bygningstilstand. Kommunevise resultat

Samlet resultat akkumulert

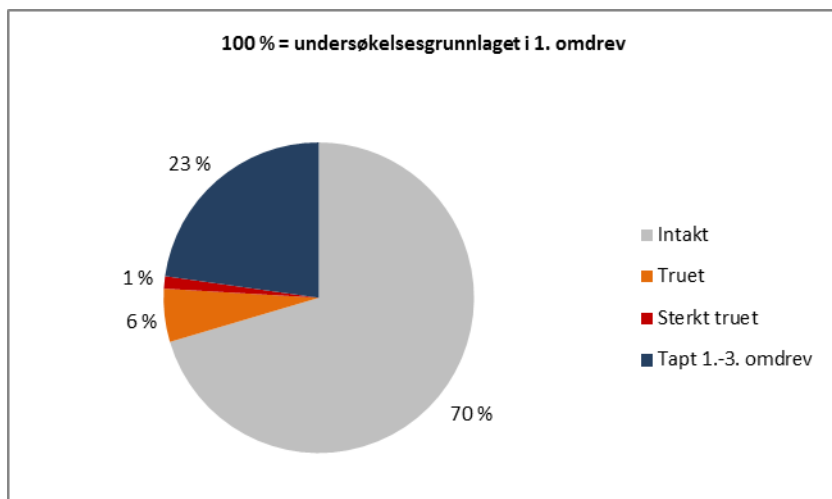
Med utgangspunkt i alle bygningene som inngikk i undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev, er akkumulert andel tapte bygninger i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg kommune etter 3. omdrev på 23 %, mot 19 % i 2. omdrev og 14 % i 1. omdrev.

Akkumulert andel bygninger som er tapt, sterkt truet og sterkt endret (A-endering) etter 3. omdrev er 26 %, som i 2. omdrev, mens denne andelen var på 21 % i 1. omdrev. Tar man også med bygningene som er registrert som truet, blir andelen i 3. omdrev på 32 %.

Uendret	1213
Står/ukjent endringsgrad	47
C-liten endring	837
B-middels endring	451
A-stor endring	80
Tapt 1.-3. omdrev	775
Totalt 1. omdrev	3403

Figur 31: Akkumulert tap og endringer. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

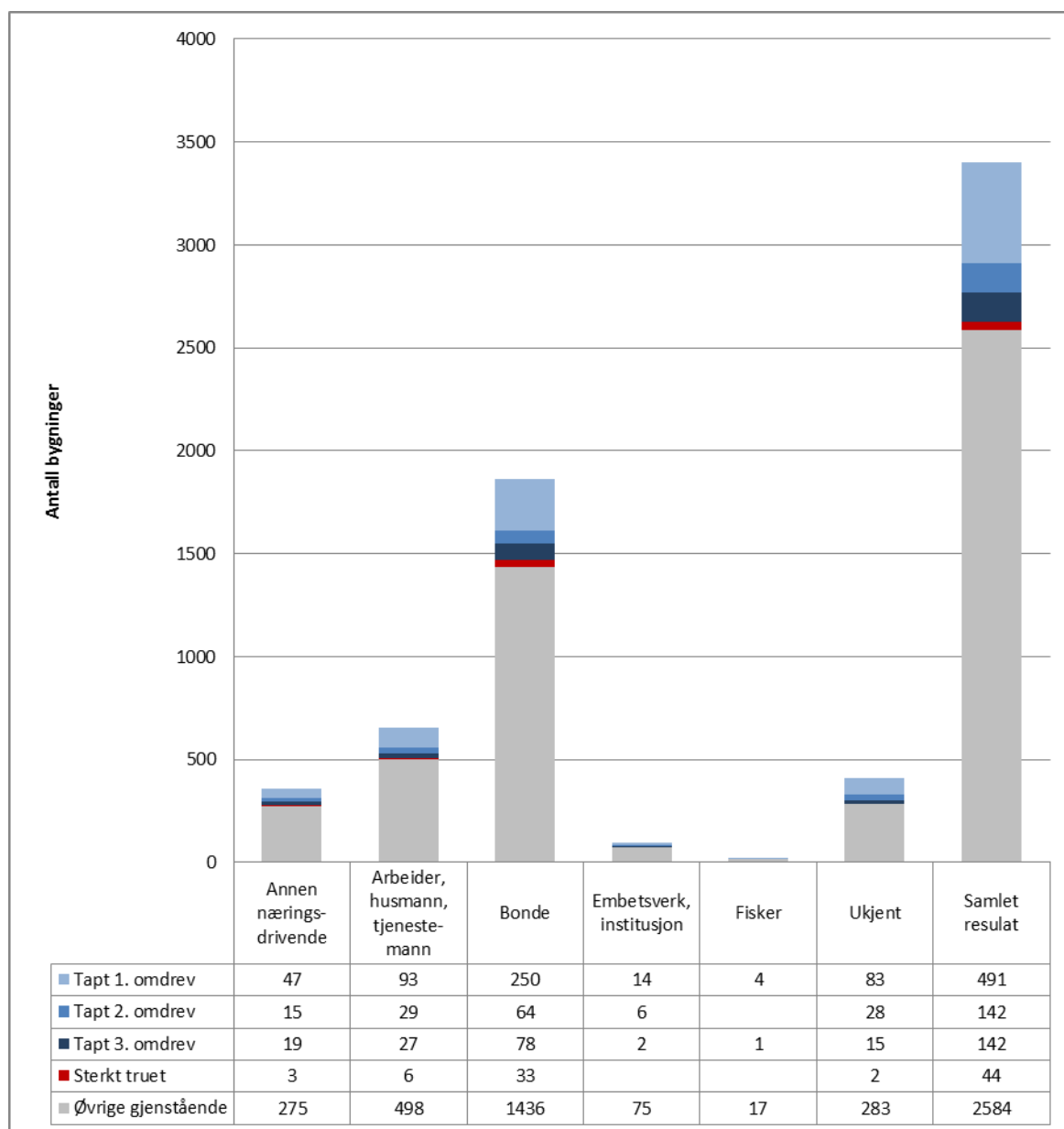
Intakt	2396
Truet	188
Sterkt truet	44
Tapt 1.-3. omdrev	775
Totalt 1. omdrev	3403

Figur 32: Akkumulert tap og bygningstilstand. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

6.2 Kvalitative forandringer

6.2.1 Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng

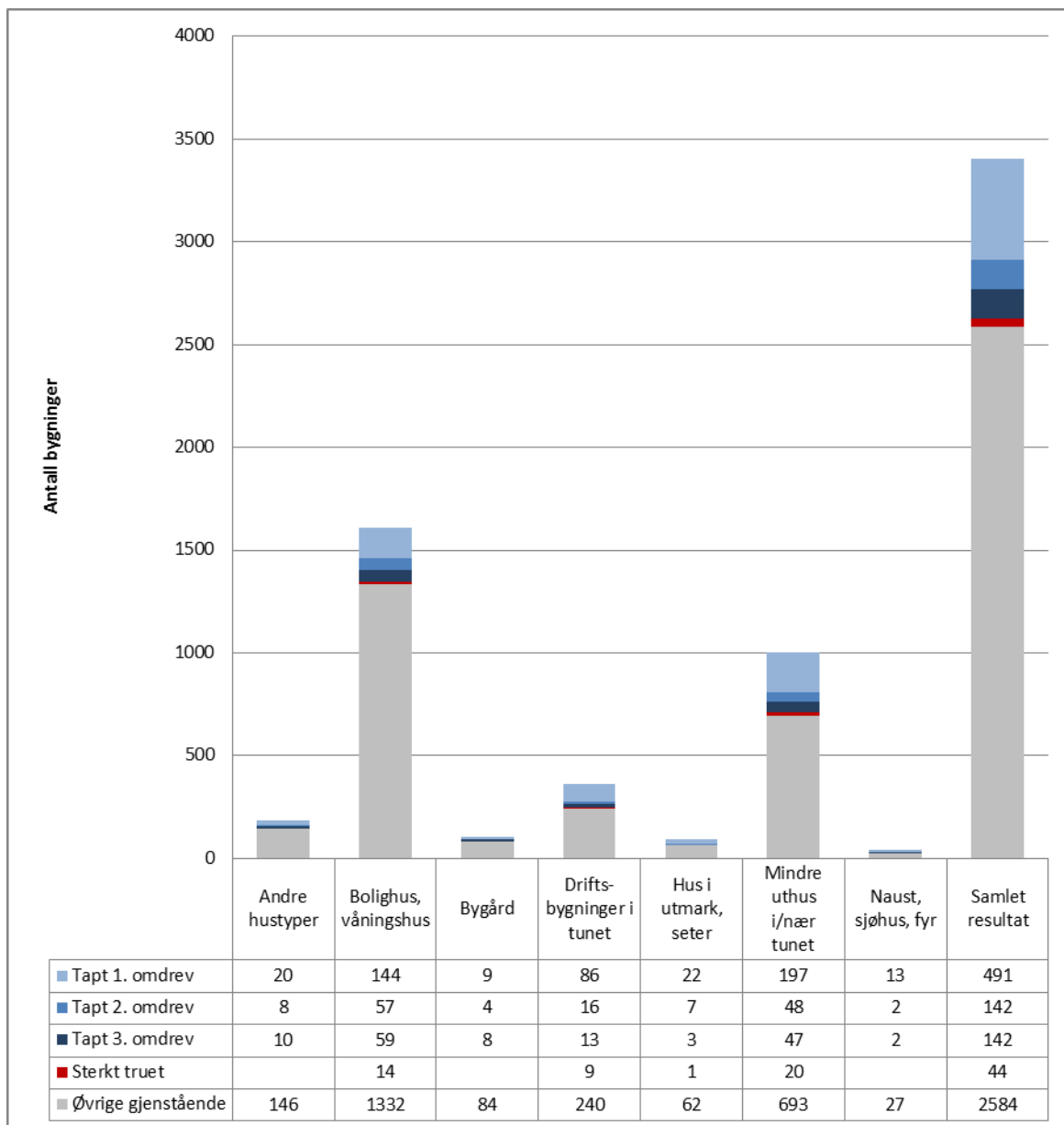
	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	1 %	3 %	7 %	0 %	0 %	2 %	14 %
Tapt 2. omdrev	1 %	1 %	2 %	0 %	0 %	1 %	5 %
Tapt 3. omdrev	6 %	5 %	5 %	3 %	6 %	5 %	5 %
Sterkt truet 3. omdrev	1 %	1 %	2 %	0 %	0 %	1 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	297	531	1547	77	18	300	2770
Andel av totalt 3. omd	11 %	19 %	56 %	3 %	1 %	11 %	100 %

Figur 33: Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike sosiale miljøsammenhenger. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

6.2.2 Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper

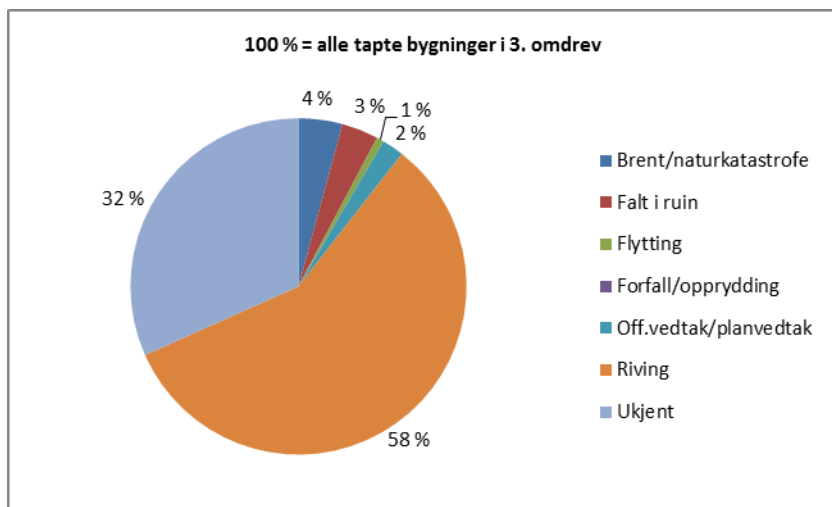
	Andre hustyper	Bolighus/våningshus	Bygård	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark/seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Tapt 1. omdrev	1 %	4 %	0 %	3 %	1 %	6 %	0 %	14 %
Tapt 2. omdrev	0 %	2 %	0 %	1 %	0 %	2 %	0 %	5 %
Tapt 3. omdrev	6 %	4 %	9 %	5 %	5 %	6 %	7 %	5 %
Sterkt truet	0 %	1 %	0 %	3 %	2 %	3 %	0 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	156	1405	92	262	66	760	29	2770
Andel av totalt 3. omd	6 %	51 %	3 %	9 %	2 %	27 %	1 %	100 %

Figur 34: Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike bygningstyper. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

6.2.3 Tapsårsaker

For 32 % av de tapte bygningene i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg i 3. omdrev er tapsårsaken ukjent. 58 % av de tapte bygningene er revet, 3 % har falt i ruin og 1 % er flyttet. 2 % av tapene er en følge av offentlige vedtak, og for 4 % er tapsårsaken brann.

Brent/naturkatastrofe	6
Falt i ruin	5
Flytting	1
Forfall/opprydding	0
Off. vedtak/planvedtak	3
Riving	82
Ukjent	45
Totalt	142

Figur 35: Tapsårsaker. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

Figurliste

1. Tapte og gjenstående bygninger
2. Endrete og uendrete bygninger
3. Bygningstilstand
4. Akkumulert tap og endringer
5. Akkumulert tap og bygningstilstand
6. Undersøkellesgrunnlaget i Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer
7. Undersøkellesgrunnlaget i Holmestrand i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer
8. Tapte og gjenstående bygninger
9. Akkumulert tapte og gjenstående bygninger
10. Tapte bygninger fordelt på samfunnssektor
11. Tapte bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng
12. Tapte bygninger fordelt på bygningstype
13. Tapsårsaker
14. Endringer
15. Endringer fordelt på bygningstyper
16. Bygningstilstand
17. Bygningstilstand fordelt på sosial miljøsammenheng
18. Bygningstilstand fordelt på bygningstyper
19. Tapte bygninger fordelt på områder
20. Tapte bygninger fordelt på tettbygde og spredtbygde strøk
21. Endringer fordelt på områder
22. Endringer fordelt på tettbygde og spredtbygde områder
23. Bygningstilstand fordelt på områder
24. Bygningstilstand fordelt på tettbygde og spredtbygde områder
25. Tapte og gjenstående bygninger. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
26. Tapte og gjenstående bygninger. Kommunevise resultat
27. Endringer. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
28. Endringer. Kommunevise resultat
29. Bygningstilstand. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
30. Bygningstilstand. Kommunevise resultat
31. Akkumulert tap og endringer. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
32. Akkumulert tap og bygningstilstand. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
33. Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike sosiale miljøsammenhenger. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
34. Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike bygningstyper. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg
35. Tapsårsaker. Samlet resultat for Bø, Holmestrand, Samnanger og Sarpsborg

Kilder

BraArkiv. Skjemaer og foto fra SEFRAK-registreringen

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå 2004-2009. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Holmestrand kommune, Vestfold fylke 2009, 2. omverv. Riksantikvaren 2010

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Holmestrand kommune, Vestfold fylke 2004. Riksantikvaren 2007

Gamle hus da og nå – kontrollregistrering 2004, 2009 og 2014. Foto og rådata

Holmestrand kommunes hjemmeside: www.holmestrand.kommune.no

Kartgrunnlag – Statens kartverk, Geovekst

Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Planbeskrivelse arealdelen

Kommuneplan for Holmestrand 2011-2023. Strategiplan (samfunnsdel)

Kommuneplanens arealdel 2015-2027. Planbeskrivelse med konsekvensutredning av arealinns spill. Holmestrand. Forslag datert 29.08.14

Prop.1 S (2013–2014). Det Kongelige Miljøverndepartement

Riksantikvaren: Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020

Riksantikvarens hjemmeside: www.ra.no

Riksantikvarens NB!-register: <http://nb.ra.no/nb/index.jsf>

St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner. Det Kongelige Miljøverndepartement

Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>

Vedlegg

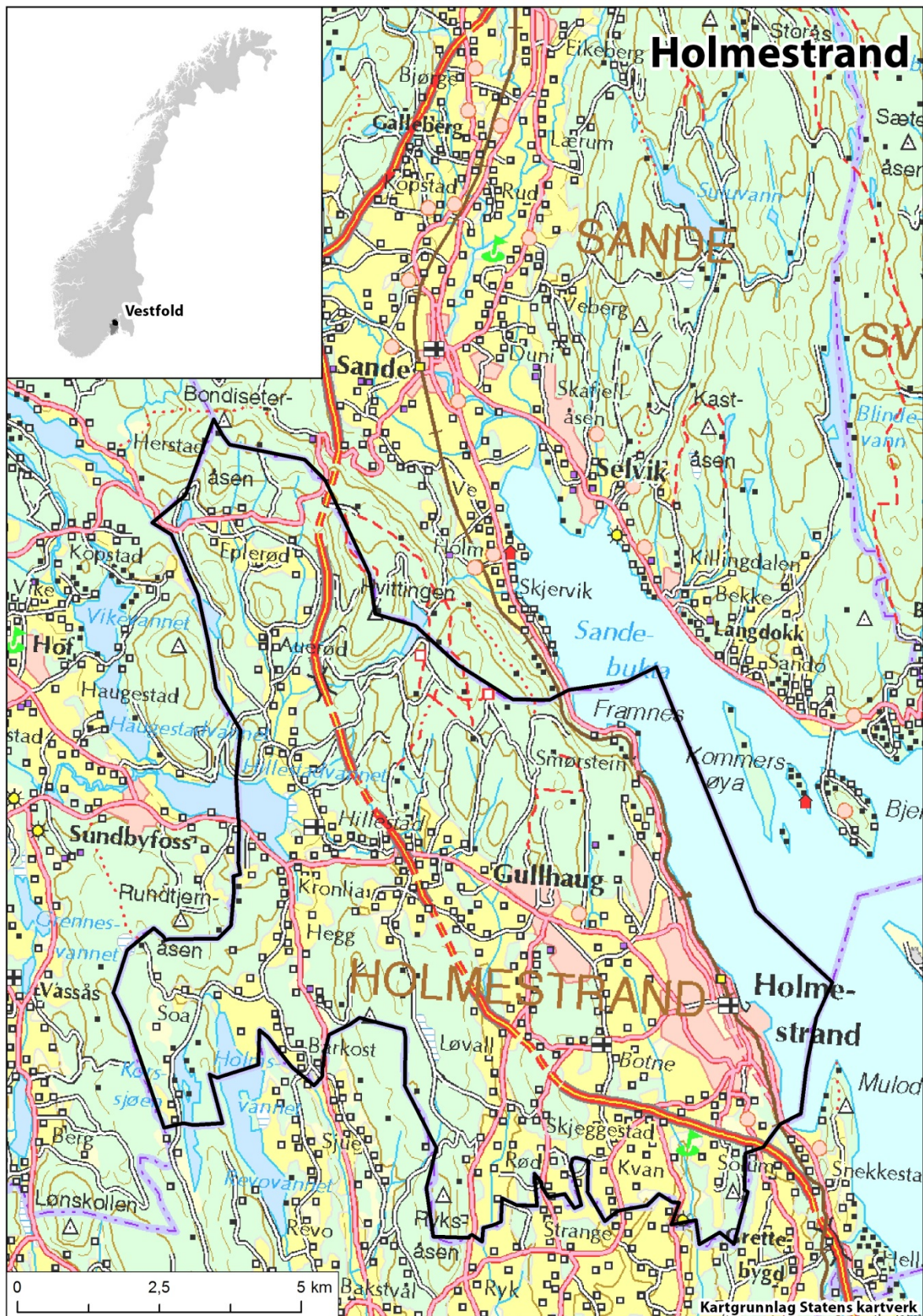
Vedlegg 1: Tap, endring og tilstand i Holmestrand fordelt på bygningstyper

Holmestrand kommune	Under søkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev		Under søkt 2. omdrev	Tapt 2. omdrev		Under søkt 3. omdrev	Tapt 3. omdrev		Gjenstående 3. omdrev	Endret totalt		A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
			%			%			%			%		%		%		%			%		%
Bolig	115	5	4 %	110	3	3 %	107	3	3 %	104	64	62 %	3	3 %	26	25 %	35	34 %	1	0	0 %	3	3 %
Våningshus	187	18	10 %	169	4	2 %	165	5	3 %	160	99	62 %	7	4 %	32	20 %	60	38 %	0	3	2 %	7	4 %
Bolighus, våningshus	302	23	8 %	279	7	3 %	272	8	3 %	264	163	62 %	10	4 %	58	22 %	95	36 %	1	3	1 %	10	4 %
Mindre uthus i/nær tunet	14	3	21 %	11	1	9 %	10	1	10 %	9	1	11 %	0	0 %	0	0 %	1	11 %	0	0	0 %	0	0 %
Sidebygning	30	4	13 %	26	3	12 %	23	3	13 %	20	11	55 %	1	5 %	2	10 %	8	40 %	0	0	0 %	2	10 %
Stabbur, loft	19	1	5 %	18	0	0 %	18	2	11 %	16	2	13 %	0	0 %	0	0 %	2	13 %	0	0	0 %	1	6 %
Uthus knyttet til bolig/bygård	19	4	21 %	15	1	7 %	14	1	7 %	13	7	54 %	1	8 %	0	0 %	6	46 %	0	0	0 %	1	8 %
Mindre uthus i/nær tunet	82	12	15 %	70	5	7 %	65	7	11 %	58	21	36 %	2	3 %	2	3 %	17	29 %	0	0	0 %	4	7 %
Driftsbygning	31	6	19 %	25	0	0 %	25	3	12 %	22	8	36 %	0	0 %	2	9 %	6	27 %	0	1	5 %	3	14 %
Driftsbygninger i tunet	31	6	19 %	25	0	0 %	25	3	12 %	22	8	36 %	0	0 %	2	9 %	6	27 %	0	1	5 %	3	14 %
Seterbu/sei	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %	1	0	0 %	2	100 %
Seterfjøs	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	1	100 %
Hus i utmark, seter	3	0	0 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	1	33 %	0	0 %	1	33 %	0	0 %	1	0	0 %	3	100 %
Naust, sjøbu	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Naust, sjøhus, fyr	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Bygård	23	1	4 %	22	2	9 %	20	3	15 %	17	10	59 %	0	0 %	3	18 %	7	41 %	1	0	0 %	0	0 %
Annet	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Forretningsbygg	5	0	0 %	5	1	20 %	4	0	0 %	4	2	50 %	0	0 %	0	0 %	2	50 %	0	0	0 %	0	0 %
Forsamlingshus	2	1	50 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Hotell, gjestgiveri, skystasjon, kafé m.m.	3	0	0 %	3	0	0 %	3	1	33 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	1	0	0 %	0	0 %
Hytte	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	2	100 %	0	0 %	0	0 %	2	100 %	0	0	0 %	0	0 %
Kommunehus	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	0	0	0 %	0	0 %
Næringsbygg	9	3	33 %	6	0	0 %	6	1	17 %	5	4	80 %	0	0 %	0	0 %	4	80 %	0	0	0 %	0	0 %
Skole	5	0	0 %	5	0	0 %	5	0	0 %	5	4	80 %	1	20 %	2	40 %	1	20 %	0	0	0 %	0	0 %
Stasjonsbygning	4	0	0 %	4	1	25 %	3	0	0 %	3	1	33 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %	0	0	0 %	1	33 %
Sykehus, pleiehjem	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Andre hustyper	34	4	12 %	30	2	7 %	28	3	11 %	25	16	64 %	1	4 %	3	12 %	12	48 %	1	0	0 %	1	4 %
Holmestrand totalt	477	46	10 %	431	16	4 %	415	24	6 %	391	219	56 %	13	3 %	69	18 %	137	35 %	4	4	1 %	21	5 %

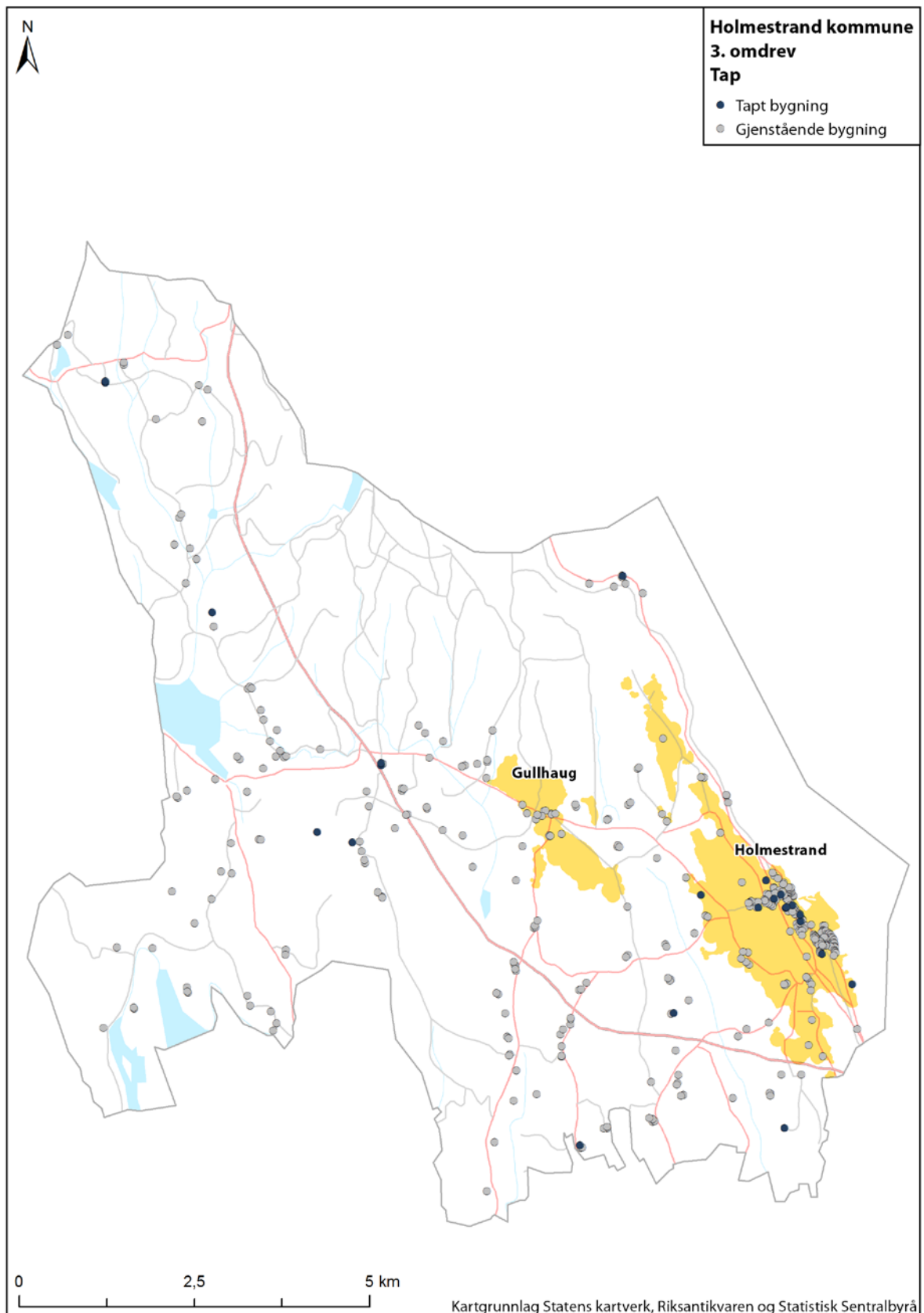
Vedlegg 2: Tap, endring og tilstand i Holmestrand fordelt på registreringskretser

Holmestrand kommune	Under søkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev		Under søkt 2. omdrev	Tapt 2. omdrev		Under søkt 3. omdrev	Tapt 3. omdrev		Gjenstående 3. omdrev	Endret totalt		A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
			%			%			%			%		%		%		%			%		%
101 Holmestrand	43	4	9 %	39	0	0 %	39	0	0 %	39	26	67 %	1	3 %	8	21 %	17	44 %	0	0	0 %	1	3 %
103 Holmestrand	44	1	2 %	43	2	5 %	41	2	5 %	39	21	54 %	1	3 %	7	18 %	13	33 %	0	0	0 %	0	0 %
104 Holmestrand	26	0	0 %	26	4	15 %	22	2	9 %	20	10	50 %	0	0 %	4	20 %	6	30 %	2	0	0 %	0	0 %
105 Holmestrand	72	11	15 %	61	3	5 %	58	4	7 %	54	32	59 %	1	2 %	7	13 %	24	44 %	1	0	0 %	2	4 %
106 Smørstein	11	1	9 %	10	0	0 %	10	1	10 %	9	6	67 %	0	0 %	1	11 %	5	56 %	0	0	0 %	2	22 %
107 Blekvollen	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
201Gunnerud	18	2	11 %	16	0	0 %	16	2	13 %	14	7	50 %	4	29 %	0	0 %	3	21 %	0	0	0 %	0	0 %
202 Kårjord	16	0	0 %	16	0	0 %	16	1	6 %	15	7	47 %	0	0 %	2	13 %	5	33 %	0	0	0 %	2	13 %
203 Rove	13	1	8 %	12	0	0 %	12	2	17 %	10	5	50 %	1	10 %	1	10 %	3	30 %	0	0	0 %	0	0 %
205 Sommerro	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
207 Ramberg	4	1	25 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	1	33 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %	0	0	0 %	0	0 %
208 Kleiverud	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0	0 %	0	0 %
209 Kleivan	1	1	100 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
210 Hvitstein	6	1	17 %	5	0	0 %	5	0	0 %	5	3	60 %	0	0 %	1	20 %	2	40 %	0	0	0 %	2	40 %
211 Solhøy	9	2	22 %	7	0	0 %	7	1	14 %	6	5	83 %	0	0 %	1	17 %	4	67 %	0	0	0 %	0	0 %
213 Gausen	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	0	0	0 %	0	0 %
214 Neperud	8	0	0 %	8	0	0 %	8	0	0 %	8	8	100 %	1	13 %	2	25 %	5	63 %	0	0	0 %	0	0 %
215 Gudum	9	0	0 %	9	0	0 %	9	0	0 %	9	5	56 %	0	0 %	2	22 %	3	33 %	0	0	0 %	0	0 %
216 Bentsrud	8	1	13 %	7	0	0 %	7	0	0 %	7	6	86 %	0	0 %	5	71 %	1	14 %	0	0	0 %	0	0 %
301 Korsgården	35	3	9 %	32	1	3 %	31	1	3 %	30	19	63 %	2	7 %	10	33 %	7	23 %	0	0	0 %	0	0 %
302 Solberg	24	3	13 %	21	0	0 %	21	1	5 %	20	8	40 %	0	0 %	2	10 %	6	30 %	1	1	5 %	4	20 %
303 Bringaker	13	1	8 %	12	0	0 %	12	0	0 %	12	5	42 %	0	0 %	3	25 %	2	17 %	0	1	8 %	0	0 %
305 Berg	13	5	38 %	8	0	0 %	8	0	0 %	8	5	63 %	1	13 %	2	25 %	2	25 %	0	0	0 %	0	0 %
306 Sollifeltet	11	2	18 %	9	0	0 %	9	0	0 %	9	5	56 %	0	0 %	2	22 %	3	33 %	0	0	0 %	0	0 %
307 Fosskogen	12	0	0 %	12	2	17 %	10	0	0 %	10	4	40 %	1	10 %	1	10 %	2	20 %	0	0	0 %	0	0 %
308 Island	5	0	0 %	5	2	40 %	3	2	67 %	1	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0	0 %	0	0 %
309 Skarrebo	25	4	16 %	21	0	0 %	21	0	0 %	21	11	52 %	0	0 %	3	14 %	8	38 %	0	0	0 %	4	19 %
310 Hillestad	23	2	9 %	21	0	0 %	21	1	5 %	20	10	50 %	0	0 %	4	20 %	6	30 %	0	0	0 %	4	20 %
311 Odderud	22	0	0 %	22	1	5 %	21	3	14 %	18	7	39 %	0	0 %	1	6 %	6	33 %	0	2	11 %	0	0 %
Holmestrand totalt	477	46	10 %	431	16	4 %	415	24	6 %	391	219	56 %	13	3 %	69	18 %	137	35 %	4	4	1 %	21	5 %

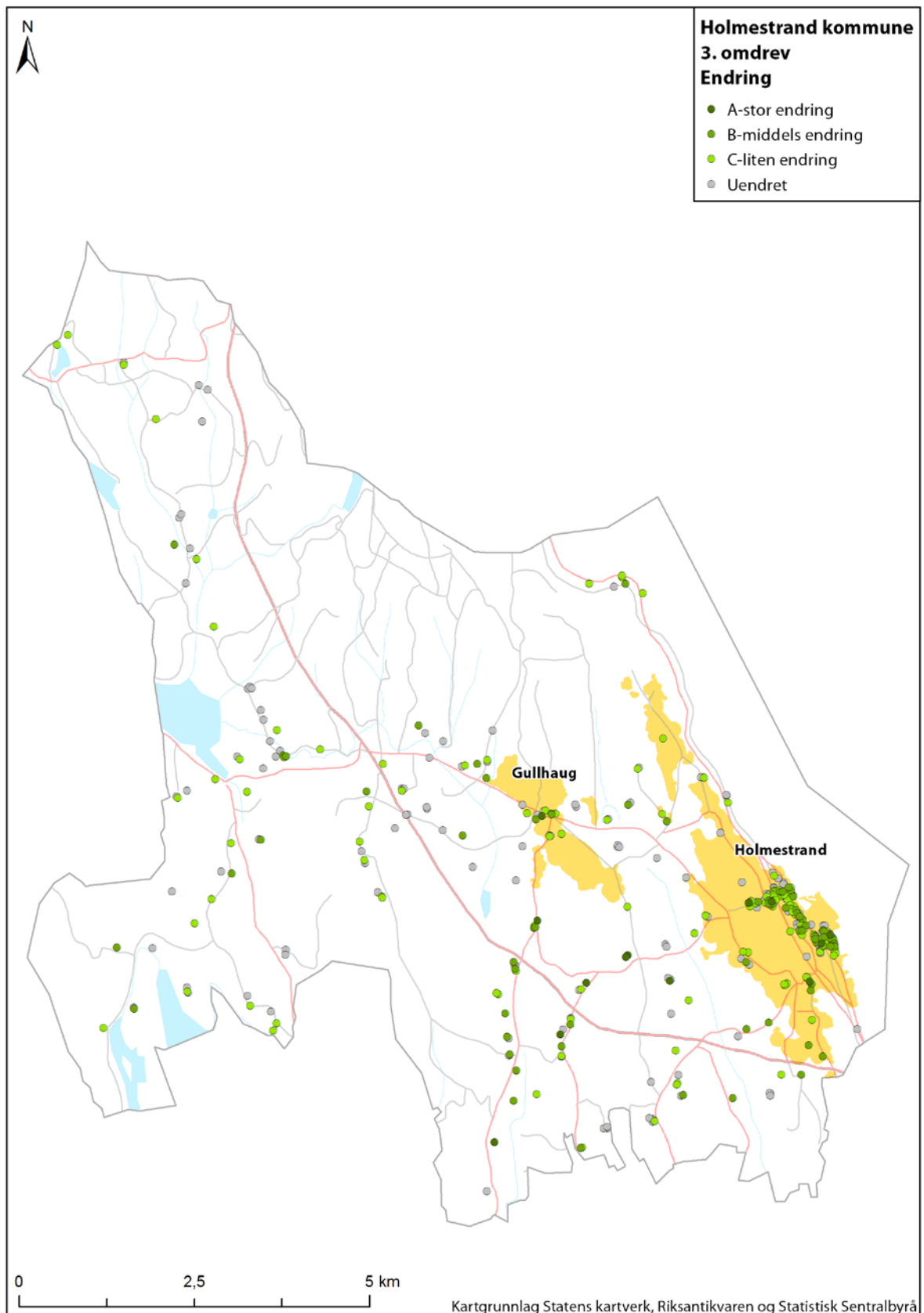
Vedlegg 3: Kommune- og fylkeskart

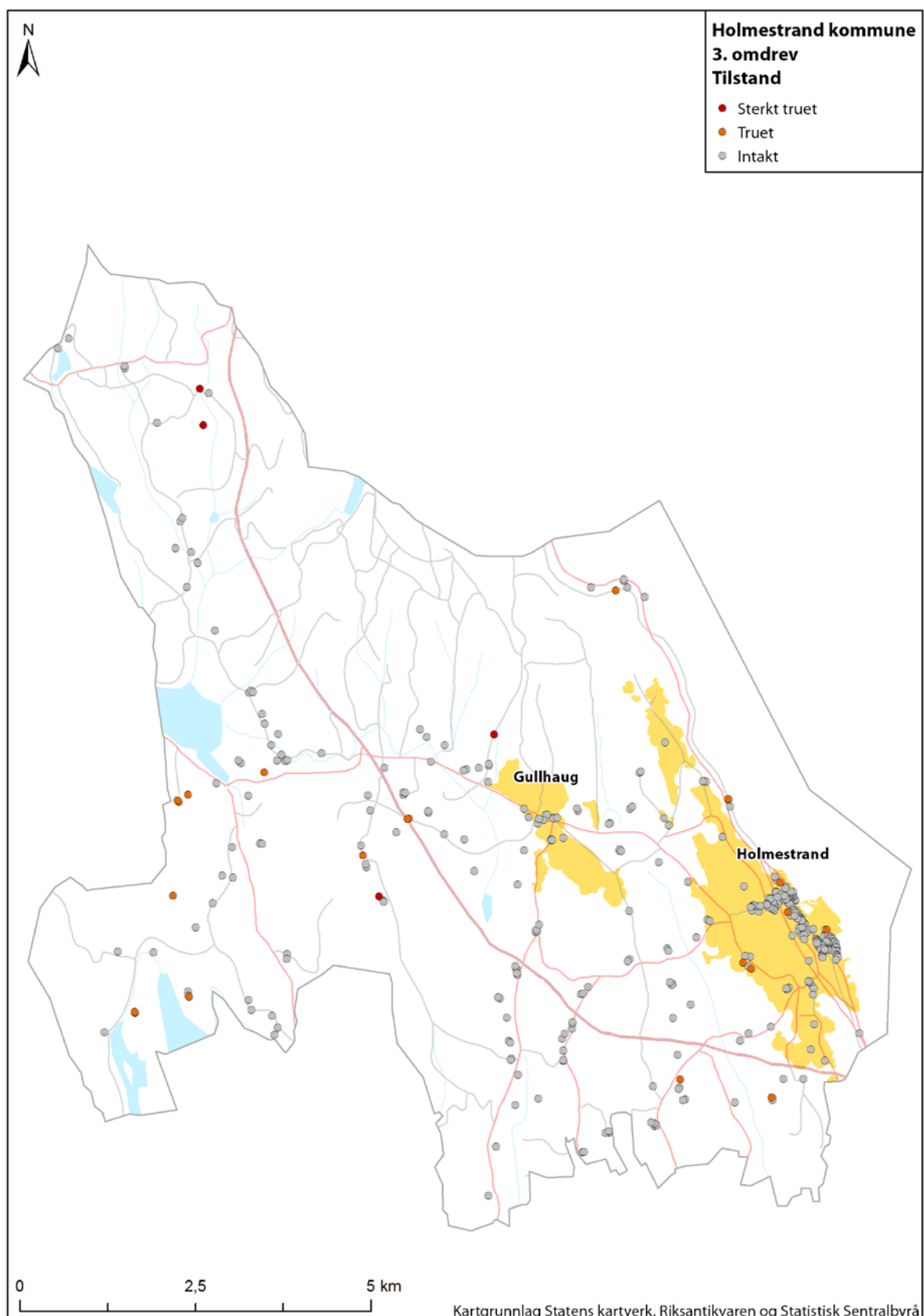
Vedlegg 4: Kart over tapte bygninger i Holmestrand 3. omdrev

Vedlegg 5: Kart over endrete bygninger i Holmestrand 3. omdrev

Vedlegg 6: Kart over truede bygninger i Holmestrand 3. omdrev

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 79
ISSN 1503-4895
ISBN 978-82-8101-220-2

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 934 66 230

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 922 89 252

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 25
7013 TRONDHEIM
Telefon: 922 66 779 /
405 50 126

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00